

362-490.

old.

1301

Tárgyalási jegyzőkönyv
(magnófalagról)

F. dosszié

X K-5-G-7 dosszié-1958 27 d.

OLYAN MINT
MAGYAR KÖZTUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1. oldal

/ 1958 VI. 12. /

/ Váradi Gyula tanukihallgatása. /

2. oldal

/ 1958 VI. 12. /

/ Váradi Gyula tanukihallgatása folytatódik. /

/kb. 25 percnyi vétel után, az oldal végén, az elnök ismerteti Nagy Imre és Kádár János, 1956 október 25-én délután a rádióban elhangzott nyilatkozatát.

Nagy Imre elismeri, hogy az elnök által ismertetett szöveget elmondta a fentjelzett időpontban.

/kb. fél percig folytatódik a tanu kihallgatás/

Elnök: Nagy Imre, kíván-e észrevételt tenni?

Nagy: Igen, kívánok. Kérdésem nincsen de -

Elnök: De észrevétele van -

Nagy: észrevételem van. Tisztázni kell tenni véleményem szerint egy sor kérdést. Egyrészt azt, amit Váradi Tanu vetett fel. Aztán a védő részéről is felmerült, s össze keverednek a dolgok. Ha megengedi Elnök ur, akkor ezt ..., kívánom.

Elnök: Tessék.

Nagy: És a kormány és a Párt álláspontjáról kívánok ... nyilatkozni.

Ügyész: Elnézést kérek tisztelt legfelsőbb bíróság. Nagy Imre vonatkozásában a tanu amire tett vallomást, erre tegyen Nagy Imre nyilatkozatot.

Tehát itt végigmenni az egészen, amikor Maléter tett.. teljesen céltalannak látja a vád.

Elnök: Hát erre kíván nyilatkozatot -

Nagy: /közbe szól/ Kéremszépen a tanu vallomása az közvetlenül az én, illetőleg az akkor mint kormányelnöki működésemet is érinti, a legközvetlenebbül igen fontos kérdésben. Hát ezekről akarok én beszélni és nem a Maléter kérdésről.

Elnök: Ami közvetlenül az Ön tevékenységét érinti, arról tessék nyilatkozni.

Nagy: Ami az én tevékenységemet érinti én arra kívánok kitérni.

En természetesen mint a kormány elnöke szerepeltem akkor, ugye ismeretes okoknál fogva. És én itten mint a kormány elnöke, az akkor tevékenységemről kívánok beszélni, mert hiszen nem magán személyi minőségben tevékenykedtem.

A kormány álláspontja, amelyet én képviseltem ez teljesen egybeesett a Párt álláspontjával. Párt- és kormány határozat volt, amely szerint nekünk a felkelőkkel a tárgyalásokat a fegyverletétel céljából folyamatba kell tenni. Ilyen tárgyalások a felkelőkkel, akkor máris a Párt vezetői részéről folytak is, október 27-ét és 28-án.

Elnök: Maléter Pállal mint felkelővel tetszett tárgyalni?

Nagy: Én nem tárgyaltam vele. Maléterrel nekem semmiféle

tárgyalásom ebben a kérdésben nem volt.

Elnök: Tárgyalása nem volt.

Nagy: Amit világosan kell látni és ez itt a védő ur részéről merült fel, ez a bizonyos amnesztia kérdése. Amnesztia kérdés, ilyen nem volt. A Központi Vezetőség október 27-én és 28-i ülésén, tehát 27-~~én~~ hozott már határozatot, amelynek értelmében támadólag nem lépünk fel. Ha valahol támadóan lépnek fel ellenünk, akkor azt könnyörtelenül szétverjük.

Elnök: Tehát megerősíti azt, hogy 25-én ~~é~~ ilyen álláspontra a kormánynak nem volt.

Nagy: Milyen álláspontra?

Elnök: Hogy tüzszüneti, hogy a -

Nagy: Tüzszünet volt, igen -

Elnök: De hogy a támadó egységek hagyják abba a harcot.

Nagy: Ami az én nyilatkozatomban van, az megfelel a tényeknek. ~~Am~~ már -

Elnök: Az rendben van, nincs is benne ilyen tétel -

Nagy: De igen, én azt hiszem, hogy Ön nem .-

Elnök: Ott az van benne, hogy a felkelők hagyják abba a harcot.

Nagy: A felkelők hagyják abba a harcot és amennyiben abba hagyják, akkor semmi féle -

Elnök: Akkor nem fogják támadni.

Nagy: Semmiféle retorzióval nem élünk és -

Elnök: Igen

Nagy: így tovább. Ennek a folytatása volt az, hogy a Párt és a kormány arra az álláspontra helyezkedett, hogy velünk, miután különböző oldalról merültek fel olyan kívánások, hogy leteszik a fegyvert tehát a harcokat beszüntetik, hogy ennek a lebonyolítását végére kell hajtani. A diákok részéről merült először ilyesmi fel. Végre is hajtottuk. Letették a fegyvert, eredményesen. Utána október 28-án hajnalban voltak ilyen tárgyalások azon én nem vettem részt. Kádár János vett részt a felkelőkkel a Szt.-ba folytak. A fegyverletétel volt a cél. A harcok beszüntetése volt a cél. A felkelők részéről Janzához fordultak és Janza foglalkozott egy felkelő küldöttséggel ugyanebben a kérdésben mint én azt később - /nem fejezi be/ célja a fegyverletétel volt, tehát tartotta szintén magát a kormány és a Párt megállapításához. Janza volt az, aki a nála lévő küldöttségnek azt javasolta, hogy hozzám jöjjenek és velem folytassanak ilyen tárgyalásokat. Én nem tudtam ezt, én elakartam háritani. Nem érek rá időm nincs, folytassa ő le. Ismeri a szempontokat és ahhoz tartas magát. Janza viszont ragaszkodott hozzá, hogy a küldöttséggel együtt átjöjjön hozzám. Át is jöttek a küldöttséggel és egy egész rövid tárgyalás folyt le.

Ezen a tárgyaláson Janzán kívül a vezetés részéről én voltam jelent és egy rövid ideig, nem az egész tárgyalás alatt Kádár János is velünk volt.

Elnök: Igen.

Más észrevétel van még?

Nagy: Igen, ezt akarom folytatni, csak nézem a feljegyzéseimet. A küldöttség tagjait nem ismertem és azt sem hogy honnan jöttek, mert egy vegyes küldöttség volt, tehát én nem tudom, most sem tudom azt, hogy azok csak a Corvin közből voltak-e, vagy egy ilyen egyesített küldöttség volt máshonnan, is jöttek-e. Erről nem tudok most sem vallomást tenni, mert biztosan állítani nem tudok. Ez az ugy nevezet Janza féle küldöttséggel való tárgyalások során, én is a Párt és a Kormány álláspontját képviseltem.

Ez a következő volt: Letenni a fegyvert és beszüntetni a harcot. Ez a feltétele mindennek. Visszatérni a munkához és addig semmiféle más kérdéstről nem tárgyalunk. Mert felvetettek ott, én most már emlékezetből nem tudom. Más kérdéseket is, bizonyos feltételeket, hogy ezt szeretnék. Egy kérdésre emlékszem, a varsói szerződés kérdését vetették fel, amelyet én a leghatározottabban viszszautasítottam. Azt hiszem, hogy erre tanuvallomás is van, hogy hát kijelentettem, hogy semmi körülménye között a, ezt a hirt -

Elnök: /közbe szól/ A tanu vallomásával kapcsolatban milyen észrevétele van. Azt tessék mostmár megmondani?

Nagy: Tudniillik ez a Janza féle -

Elnök: Tudniillik ez semmivel sem ellenétetes, mindenben pontosan alátámassza a tanu vallomását.

Nagy: Részletezi is ez én szerepemet.

Elnök: Ez az Ön szerepén.. semmivel sem változtat azon, amit a tanu, - persze Ő nem tudott közvetlenül, csak közvetve egy bizonyos momentumot -

./.

- amit Ön vallott annak idején és most is képzeli.

Nagy: Itt még akkor a következőket kívánom ezek után megjegyezni. A rendőrségre való beszervezést illetően.

Elnök: Igen.

Nagy: Erre vonatkozólag a tanu arra hivatkozott, hogy Münchenben, velem meg Janzával beszélt erről a kérdéstről. Én nem emlékszem rá, hogy Váradi tanu velem erről a kérdéstről beszélt volna. Ezt korábbi vallomásaiban is mondom. Én tudok a legjobb akaratommal visszaemlékezni.

Elnök: A tanu fenn tartja azt az állítást -

Váradi: Nem tartom, mert nem egyedül voltam, nagy számban voltak, mások is voltak ott, én azt nem tudom pontosan, hogy Nagy elvtársat illetve a miniszterelnököt, vagy pedig a Belügyminisztert felkeltettem. Aludt az egyik és fölkeltem és az egyik helyről pedig a titkárság adott választ. Szóval ezt nem tudom pontosan, de mind a két helyet ellenőriztem, beszéltem. Ugy emlékszem, hogy a miniszterelnökkel személyesen beszéltem.

Elnök: Személyesen -

Nagy: /hárman egyszerre beszélnek/ Én -

Elnök: Személyesen.

Váradi: Személyesen, -

Elnök: Szóval úgy emlékszik, hogy személyesen, Ön fenn tartja a vallomását -

Váradi: én úgy emlékszem, hogy én személyesen -

Nagy: Én velem személyesen Váradi tanu ebben a kérdésben nem beszélt.

Elnök: Igen. Hát menjünk tovább akkor. -

Nagy: De ilyen iténzkedés ugye a részünkről emlékezetem szerint nem történt.

Elnök: Nem történt, értem.

Nagy: A másik, ez a bizonyos hadművelleti terv, ami itten felmerült a bíróság tagja részéről, hogy hadművelleti tervet nekem Maléter .. -

Elnök: Itten nemleges választ kapott erre a bíróság tagja a tanutól. Hát milyen észrevételt tud erre Ön?

Nagy: Azt az észrevételt, hogy hadművelleti tervet Maléternek soha be nem mutatott, hanem a benyomuló szovjet csapatok előrenyomulására vonatkozó tervről volt szó. Amit Kovács István ismertetett a Minisztertanács előtt. De más hadművelleti tervről nem volt szó. Maléter ilyent nem... Ezt kívántam mondani.

Elnök: Tessék -

Váradi: A hadművelleti tervvel kapcsolatban, az anyagban elfekszik Janza Károlynak 3-án, a szovjet csapatok elhelyezéséről szóló jelentése, és ilyen jelentés mint napi jelentés mindennap volt, és készült. Nyilvántartott térkép volt. A kormány joggal követelte a Honvédelmi Minisztériumtól, hogy jelentse, hogy a szovjet csapatok hol tartózkodnak.

Elnök: Igen -

3. oldal

/ 1958 VI 12/

Váradi: A kormány nem mentette fel a Honvédelmi Minisztert attól, hogy a kötelességét teljesítse.

Nagy: Hát szóval a szovjet csapatok állására vonatkozólag

Váradi: /közbe szól/ Helyzetéről -

Nagy: Ez megtörtént ott, Andropov jelenlétében is megtörtént, ennek a bemutatása, -

Váradi: Ez nem hadműveleti terv -

Nagy: /állandóan egyszerre beszélnek/ de nem hadműveleti terv, -

Elnök: Értettem. Más észrevétel nincs?

/ folytatják Váradi tanukihallgatását/

A tanu kihallgatáshoz, más vádlottak szólnak hozzá/

./.

4. oldal

/ 1958 VI 12./

/ Váradai tanu kihallgatása folytatódik, az oldal közepéig. Az oldal elejétől számítva kb. 15 perc. Itt az védők Nagy Imre felé tesz fel kérdést, ez az alábbi:/

Védő: Nagy Imréhez van kérdésem. Mi tette szükségessé Maléter Pálnak funkció nélküli honvédelmi miniszter helyettesé való kinevezését?

Nagy: Ezzel kapcsolatban a következőket kívánom előadni. En az október 28-án megalakult kormányba Janza Károlyt javasoltam honvédelmi miniszternek. Ez meg is történt, ~~szé~~ ~~a~~ lett a honvédelmi miniszter. A honvédség körében, és itt én hát elsősorban a honvédelmi minisztériumra gondolok. Ez igen komoly elégedetlenséget váltott ki. én ennek ellent állottam, nemcsak én, de bent a Pártközpontban is és a kormány vezetése részéről is hát ismert okai voltak, mert hiszen meg is indokolták. Janzával szemben ezért foglaltak állást, mert Janzát egy gazdasági -

Elnök: Igen -

Nagy: vezetőnek tartották, aki nem katonai ember. Nemért a katonai dolgokhoz, nem ért a katonai szervezéshez, és ezért tehát őt alkalmatlannak tartották abban az időszakban, hogy a Honvédelmi miniszteri tisztséget betöltse.

Váradai: /közbe szól/ Ez rosszabb volt akkor Batánál.

Nagy: Hát szóval azt én nem akarom itten elbírálni ugye, hogy rosszabb volt vagy nem. De ez volt a helytelen. Ugyanakkor a honvédelmi minisztérium részéről ennek az elégedetlenségnek kifejezést is adtak. Küldöttség jött, amely ugyanezt előadta, még megindokolva számos más körülménnyel. Én kifejtettem, hogyhát mégis a Janza az egy régi ember, proletár származású. Ennek ellenére ragaszkodtak hozzá, és ez volt az a szempont, a döntő tehát, Janza körül kialakult légkör, és Janzának az alkalmatlansága a katonai, honvédi feladatok ellátására, amely indokoltá tette azt, hogy javaslatba Maléthert hozzák, hogy Maléter az a személy aki ugye honvédelmi szervezés -

Elnök: /közbe szól/ Hát akkor ebből az következik, hogy a Maléternek kötelessége lett volna szonnal a honvédelmi minisztériumba bemenni és támogatni Janzát? Így van?

Nagy: Nyilvánvaló, de hát én nem ~~szívesem~~ a honvédelmi szabályokat, hogy ~~Őneki~~ ~~nek~~ ~~be~~ kell-e menni, nem kell-e menni, hol a helye, mint a helye, ezt én nem tudom.

Elnök: Ebből az következik -

Nagy: /egyszerre beszélnek/ Ezt én nem tudom elbírálni, de feladat az volt, hogy -

Elnök: Megértettük, köszönöm szépen. -

Hát akkor ~~Őneki~~ ez lett volna a feladata -

Nagy: Igen -

Elnök: Az lett volna a feladata, hogy azonnal bemegy a Honvédelmi Minisztériumba és azonnal a maximális támogatást megadja ahhoz, hogy Janza honvédelmi minisztersége mellett a honvédelmi egységes honvéderők egységesen tevékenykedjenek.

Nagy: Igen.

4. oldal

/ 1958 VI 12/

/ Az elnök a következő szavakat már más vádlotthoz intézi/
majd a tanu kihallgatást befejezettnek nyilvánítja.

Nagy: /közbe szól/ Elnök ur kéremszépen egyetlen kérdés van -

Elnök: Tessék -

Nagy: a tanu itt most pár pillanattal ezelőtt jelentette ki,
hogy én leváltottam, vagy az én rendeletemre leváltot-
ták a Honvédelmi Minisztériumban miniszter..
Én ilyen rendelkezést ki nem adtam. Én ilyen rendelke-
zésről nem tudok.

Váradí: Bizonyítani tudom -

Elnök: Tessék?

Váradí: Bizonyítani tudom.

Elnök: Szóval határozottan állítja, hogy ez így történt.
Köszönöm. Bejejezettnek nyilvánítom a kihallgatást, tá-
vozzhat.

/ tíz perc szünet/

Elnök: Tóth Lajos tanu következik.

Tóth: Igen.

Elnök: /elmondja a közlési tilalomra vonatkozó rendelkezést/
Megértette a figyelmeztetést?

Tóth: Megértettem. -

Elnök: Tóth Lajosnak hívják, mikor és hol születet, nős, csa-
ládos, foglalkozása? Lakása?

Tóth: Születési helye és éve: Vác 1917 április 15. Nős, két
gyerek van, Foglalkozás: kooperációs osztály vezető.

Elnök: ~~Igen~~ Lakása: Bp. XIV. ker. Ajtóssy Dürer sor 25/a.

Elnök: Igen. Nagy Imrével és Maléter Pállal, rokoní vi-
szonyban, perben, haragban érdektelennek valja magát?

Tóth: Perben haragban nem vagyok, érdektelennek vallam ma-
gam. /rokoní viszonyban sincs a vádlottakkal/

Elnök: /figyelmezteti tanut az igazmondás kötelezettségére/
/Tanu a figyelmeztetést megértette./-

Elnök: Kérem Ön, 1956 október 23- a és november 4-e között
milyen funkcióban volt?

Tóth: 23-án a magyar néphadsereg vezérkari főnöke voltam,
mind addig, amíg az akkori úgy nevezett Katonai Forra-
dalmi Bizottság el nemávólitott beosztásomból.

Elnök: Igen. 23-án létrejött, - 23-a után mikor jött lét-
re az úgynevezett Hadi Tanács?

Tóth: 23-án az éjjeli órákban.

Elnök: 23-án az esti órákban jött létre a Hadi Tanács. Ez
Hadi Tanács milyen intézkedéseket tartott szükségesnek.

Tóth: 23-án?

Elnök: 23-án és ezt követően?

Tóth: A Hadi Tanács, mivel én a Hadi Tanácsnak nem voltam
tagja. Az ülésről pedig tájékoztattak arról, tájékoz-
tatták az ott levőket, hogy megalakult a Hadi Tanács.
Intézkedések megtételére jogosult, hogy ahogy azt az el-
vi határozat megírja. Intézkedéseket tett akkor az el-
ső időkben arra, hogy fontos tájékoztatást kapjon a
helyzetről. Ez volt az első intézkedése.

Elnök: Igen. Miután a helyzetről tájékozódott, utána milyen intézkedésre tett javaslatot a Hadi Tanács.

Tóth: Az intézkedések sorsrendjét én egyrészt nem ismertem. Másrészt nem emlékszem. Az intézkedések azonban lényegében azt tartalmazták, hogy katonai egységeket kell felhozni Budapestre, mert abban az időben Budapesten katonai egység nem tartózkodott, mivel a Politikai Bizottság vagy is akormány olyan határozattal élt, hogy a Budapesten lévő más fegyveres egységeket nem alkalmazzák a rend fenntartására.

Elnök: Igen. A kijárási tilalom kérdésében volt-e valamilyen intézkedése?

Tóth: Még az akkori éjjeli órákban hozott intézkedést, hogy másnap kijárási tilalmat rendel el a városban.

Elnök: Mi volt ennek a célja?

Tóth: Az, hogy megakadályozza az olyan elemek, rendfelforgató elemeknek a mozgását és el tudja választani normális körülmények között a lakosságtól a rendfelforgatókat és azokkal szemben fegyveresen is lépjen fel.

Elnök: Mikortól meddig kívánta elrendelni a kijárási tilalmat, vagy rendelte el?

Tóth: Nemcsak elrendelte, én ennek értelmében a Honvédség területére is elrendeltem, én ennek megfelelő intézkedéseket adtam. Határidő nem volt megkötve.

Elnök: Ez igaz - Na most a kijárási tilalom 24-én valóban érvényesült.

Tóth: Nem érvényesülhetett, azért mert -

Elnök: Miért?

Tóth: Azért mert a kormány nevében Nagy Imre rádión közölte, hogy szabad mozgás van, pontosan emlékszem, hogy 8 órától, vagy 9-től délután 5 óráig vagy meddig. Ugy a fényes nappali órákban nem lehetett végrehajtani azokat a feladatokat, ami .. ki volt tűzve?

Elnök: Tud-e arról, hogy a Corvin közti felkelő csoportnak a leverésével kapcsolatban, van-e közvetlen tudomása, hogy mi történt?

Tóth: Van annyi közvetlen tudomásom, amennyiben én adtam intézkedést személyesen Maléter Pálnak.

Elnök: Igen

Tóth: Hogy az ott készenlétben lévő fegyveres, ^{illetve} ~~harckocsi~~ ~~illetve~~ egységgel, menjen ki a laktanyához, vegye birtokba, -

Elnök: Milyen laktanya?

Tóth: A Kilián laktanyához, vegye birtokba, akadályozza meg hogy ott lévő elemek fegyvert szerezzenek és tüzzel, - fogja le és akadályozza meg a Corvin ^{közti} ~~Illó~~ uti szakaszán, hogy az ellenforradalom fegyveres tevékenységét folytathassa.

Elnök: Igen

Tóth: Ennek biztosítására a tűzértiszti iskola egy századát .. ki, a kivonulást, a tüzmegszervezés, a biztosítás megszervezésével a hadműveleti csoportfőnököt biztam meg. -

Elnök: Igen, nos tud-e arról, hogy mi történt azután? A pa-

4.:oldal -

/ 1958 VI 12 /

- rancsának a végrehajtása során?

Tóth: Mivel egy kis része volt ez csak a fegyveres tevékenységnek a város területén, nem közvetlen hozzám kellett a jelentést küldeni, hanem a hadműveleti csoport főnökségre, ahol összesítették ezt.

A későbbiek folyamán a közvetlen összeköttetése nem volt így a kirendelt egységgel. Nem tudom pontosan -melyik -

./.

5 oldal.

/1958.VI.12./

Tóth: - nap, hallottam csak, hogy Maléter Pál átállt a Cárvin-közben lévő ellenforradalmi csoportokhoz.

Elnök: Ez mikor volt, amikor ön meg tudta, hogy átállt?

Tóth: Hát ez már csak azután történt, miután én el lettem távolítva a feladatomtól.

Elnök: Az átállítás is ezután történt?

Tóth: Nem, az átállást pontosan nem tudom megmondani, én magam közvetlenül nem kaptam erről tájékoztatást.

Elnök: Értem. Adott-e ön ki parancsot, vagy-e tud-e olyan parancsról, hogy október 25-én délután 2-kor a Maléter Pál harcban álló egységének tüzzsüneti parancsot adtak volna?

Tóth: Kérem szépen a honvédség részéről, a részemről akkor, mint vezérkari főnök részéről, senkinek tüzzsüneti parancsot nem adtam ki.

Elnök: Igen. Hogyha a honvédség részére valaki tüzzsüneti parancsot adott volna ki, erről önnek tudnia kellett volna?

Tóth: Tudomással kellene bírnom.

Elnök: Tudomással kellett volna bírnia. Az a parancs - bocsánat nem, ugyanezen a napon 15.18 h-kor a kormány részéről különböző rádió felhívások hangzottak el, ezek a rádió felhívások erre vonatkoztak, hogy a harcot whaledéktalanul szüntessék be a felkelők és hát a fegyvereiket szolgáltatásuk be és akkor a kormány hát loyálisan fog velük szemben eljárni a statáriális eljárást velük szemben nem fogja alkalmazni. Ezzel kapcsolatban a rádióban olyan felhívás volt, hogy a nemzetiszínű zászlót tegyék ki. Ezt lehetett a honvédség részére tüzzsünetnek értelmezni?

Tóth: Nem, ez nem jelenthet tüzzsünetet, a katonák részére parancsot kell adni ahhoz, hogy intézkedésüket megváltoztassák.

Elnök: Igen.

Tóth: Ez az intézkedés nem a honvédség részéről történt, hanem különböző rádió bemondások alapján.

Elnök: Nekem más kérdésem nincs. Tessék.

Biró: Maléter Pál jelentette-e önnek, mintközvetlen parancsnokának, amikor a parancsot kapta a laktanya megszállására és az ellenforradalmi erők megsemmisítésére, hogy ő hozzá tüzzsüneti parancs érkezett?

Tóth: Ilyen jelentést én nem kaptam.

Biró: Közvetve sem?

Tóth: Közvetve sem.

Biró: Most az a kérdésem akkor, mi lett volna a feladata Maléter Pálnak, ebben az esetben, amikor állítólag ő hozzá tüzzsüneti parancs érkezik a HM. részéről?

Tóth: A katonai szabályzatok és előírások szerint, minden nem közvetlenül kapott parancs leellenőrzését köteles végrehajtani. Ez azt jelenti, hogy vissza kellett volna kérdeznie, ha engem nem is, illetékes vezetőt, tehát abban az időben, aki alá volt rendelve közvetlenül a hadműveleti ~~és~~ csoport főnököt.

Biró: Igen, az ki volt?

Tóth: Kovács vezérőrnagy.

Biró: Igen.

5. oldal.

/1958.VI.12./

Elnök: Kérdés nincs ?

Ügyész: Van kérdésem, egyetlen kérdésem van. Kérem elmondaná röviden, hogy a Corvin-közhöz a katonai tanács által tervezett felszámolását Nagy Imre mennyiben hiusította meg ?

Tóth: Emlékezem szerint, amikor utasítást kaptunk a hadi tanácstól, hogy tervezzük meg a Corvin-köz felszámolását, ennek megtervezése után én jelentettem a készenléteket, jelentem a hadi tanácsnak. És ekkor már végrehajtásra azért nem kerülhetett sor, mert a haditanács tagjai, azt hiszem Apró Antal már értesített róla, hogy Nagy Imre tiltakozik a terv végrehajtása ellen. Tiltakozással annyiba ment, hogy a készenléteket mikor jelentette Apró Antal, akkor Nagy Imre - ott az elhangzott szavakból, mert én a telefonbeszélgetést nem hallottam, lemondásával fenyegetőzték a terv végrehajtása esetén.

Ügyész: Köszönöm.

Elnök: Kérem.

Maléter védője: Maléter védelmében. Nap és dátum szerint mikor történt az ön eltávolítása ?

Tóth: Az én eltávolításom? Azt hiszem 29-én, vagy 30-án, pontosan nem tudom.

Maléter védője: Kérem szépen fellobozásra irányuló parancs a laktanyákhoz ment .. H.M. szervtől ?

Tóth: A laktanyák fellobozására külön parancs nem ment.

Maléter védője: Van-e önnek tudomása arról, hogy Maléter Pál a Killin-laktanyát és az ezzel összefüggő polgári személyek által lakott épület részeket a felkelőktől megtisztította ?

Tóth: Utólagos tudomásom van, hogy ott ő az első időkből, tehát odaérkezése után, folytatott tiszogató műveletet az épületen belül, bővebbet nem tudok róla.

Maléter védője: Tehát ezeknek a műveleteknek az eredményét - ?

Tóth: Sem eredményét, sem lefolyását nem ismerem.

Maléter védője: Ha most kérem szépen, emlékszik-e arra, hogy 25-én, vagy 26-án a rádióban elhangzott olyan felhívás, hogy, ha a felkelők meghatározott óráig teyék le a fegyvert és a nem támadó felkelőkre a fegyveres erők nem tüzelnek. Tehát nem HM. vonalon, hanem a rádióban ?

Tóth: Érttem. A rádióban elhangzott nem egyszer olyan felhívás, hogy teyék le a fegyvert, meghatározott időre.

Elnök: Hogy kik teyék le a fegyvert ?

Tóth: Az ellenforradalmárok.

Elnök: Az ellenforradalmárok teyék le a fegyvert.

Tóth: Az ellenforradalmárok teyék le a fegyvert, azonban a meghatározott időig ilyen tevékenységet nem fejtettek ki, újból és ismételten a rádió eltolta az időt a fegyver letételre, többször.

Maléter védője: Ezekben a felhívásokban az ön emlékezte szerint, volt-e olyan felhívás a fegyveres erökhöz, hogy a nem támadó felkelőkre, tehát ezen időn belül, ne tüzeljenek ?

Tóth: Ilyen utasítás nem volt.

Maléter védője: Köszönöm szépen, nincs más kérdésem.

5. oldal.

/1958.VI.12./

Elnök: Kérdés nincsen? - Nagy Imre van kérdése, vagy észrevétele?

Nagy: Egy-két kérdésem és nagyon rövid észrevételem van, mert én ebben részletes vallomást már tettem.

Elnök: Igen. Észrevételt csak a tanu vallomásra tesz.

Nagy: A tanu vallomással kapcsolatban kérdésem van, a következő: Hallotta-e, mert hivatkozott arra, hogy Nagy Imre rádión közzé tette a kijárási tilalommal kapcsolatban, hogy mozgási szabadságot .. el, adtam, hallotta-e azt, hogy ezt én rendeltem-e el, vagy az én rendelkezésem volt?

Tóth: En csak a rádióból értesültem arról, amit bementak a rádión és ott Nagy Imrére való hivatkozással mondták be.

Nagy: Igen, de én nem mondtam be, szóval - ?

Elnök: Szóval a rádióban Nagy Imrére hivatkoztak, amikor leállították.

Tóth: Elrendelte Nagy Imre.

Nagy: Csupán azt akarom leszögezni, hogy - majd rátérek, nem az én rendelkezésem volt, ez kapcsolódik a másik kérdéshez, amit meg akarok - még egy kérdésem van. Tud-e arról a tanu, hogy az u.n. stab, ugye hát ennek a hadi-tanácsnak a Központi Vezetőség részéről résztvevő tagjai közül, kik voltak azok, vagy voltak-e, akik helytelenítették a Corvin-köz ellen irányuló támadási terveket?

Tóth: Tudomásom szerint a haditanács tagjai nem helytelenítették a ~~támadási~~ tervet, sürgették a mielőbbi elkészítését.

Nagy: Igen. Arról, hogy Földes László és mások helytelenítették, ön nem tud?

Tóth: Nem. Azt tudom, hogy a Földes László sürgette az elkészítést.

Nagy: Most egy pár észrevétel, három észrevételem van.

Elnök: tessék.

Nagy: Az egyik az a haditanács megalakulásával kapcsolatban kívánom leszögezni, amire eddig nem volt módom, hogy az azelőtt alakult meg, mielőtt én nekem akár párt, akár állami vonalon bármi szerepem lett volna.

Elnök: Igen, de ez azután is működött.

Nagy: Azután is működött. Nem tudtam róla, hogy megalakult, nem tudtam róla, hogy milyen feladatokkal bízták meg, mert nem voltam jelen. Ez az egyik. - A másik a kijárási tilalom kérdése, én már részletes vallomást tettem, most megismétlem, hogy azt fenn tartom, azzal, hogy sem nem én rendeltem el, hanem az én nevében - mint azt már tanu vallomások és jegyzőkönyvek bizonyítják - rendelték el. A visszavonást sem én rendeltem el, hanem a Politikai Bizottság határozata, állásfoglalása alapján történt. - A másik kérdés, az október 28-án történt Corvin-közi támadás meghiusulásával kapcsolatos szerepem kérdése. En fenn tartom azt a vallomásomat, amit eddig tettem, azzal a kiegészítéssel, hogy mint a pótnyomozáskorán az nyilvánvalóvá vált, a támadás, az én ilyen, vagy olyan magatartásom ellenére, nem akarok erre kitérni, megindult - a támadás félbemaradt, az oka az, hogy volt, hogy az

5 oldal.

/1958.VI.12./

élharcost kilőtték, elterlaszolta az utat, az előrenyomulás megakadt és így nem tudták a támadást megindítani. Erre egyébként tanuvallomás van. Ezt kívántam csupán megjegyezni, más észrevételem nincs.

Elnök: Igen. A tanu ?

Tóth: Egy észrevételem van az elhangzottakkal kapcsolatban, amelyben Nagy Imre azt állítja, hogy nem tudott a katonai tanács .. Apró Antal személyesen jelentette, amikor én tiltakoztam az idő elhuzogatás miatt és ezek miatt a fegyvertételi idők eltolása miatt, valamint az utcán való mozgás engedélyezés ellen. Telefonon felhívta Nagy Imrét és jelentette, hogy itt ilyen akadályai vannak a katonai manővereknek. Azt az utasítást kaptam a telefonbeszélgetés - amelyet én nem hallottam, hogy Nagy Imre utasítása, hogy a kormány rendelkezését hajtsa végre a hadsereg. A hadsereg nem adott ki -

Nagy: Az október 28-i Apróval való beszélgetésem kapcsolatban, úgy, ahogy a jegyzőkönyvben -

Elnök: /valemít közbeszól/

Nagy: /folytatja/ Egyéb beszélgetésem nekem Apróval, a haditanács feladataival kapcsolatban nem volt, azon az emlékezetes és elfekvő anyag bizonyosságok szerint is, a Központi Vezetőség-i ülésen, ahol a kijárási tilalom -

Elnök: Kérem, itt nem arról van szó azonban. Ez 28-a - ?

Tóth: Előtt történt.

Elnök: Ez 28-a előtt -

Nagy: 28-a előtt a Központi Vezetőség-i ülésen merült fel -

Elnök: Kérem nem, itt arról van szó, hogy egy telefonbeszélgetés volt, ön ott volt akkor amikor Apró Antal felhívta ?

Tóth: Igen.

Elnök: Nagy Imrét ?

Tóth: ~~xxxxxxx~~ Beszéltek. Én nem hallottam, amit beszéltek.

Elnök: Igen. Csak utána azt az utasítást kapta, hogy a kormány rendelkezését hajtsa végre.

Tóth: Hajtsam végre.

Nagy: Én Apróval -

Elnök: Fenn tartja, hogy 28-án beszélt először ?

Nagy: Nem, Apróval 28-án telefonon beszéltem -

Elnök: Igen.. -

Nagy: Más beszélgetésem telefonba -

Elnök: .. fenn tartja a tanu ?

Tóth: Fenn tartom.

Elnök: Köszönöm. Maléter Pál ?

Maléter: Van.

Elnök: Tessék előre jönni.

Maléter: Első kérdésem az, hogy mit tud ön a Kilián György-i harcokról október 23-tól kezdve ?

Tóth: 23-tól, 25-ig a következőket ismerem: ezek az ismeretek hallomás alapján történtek, tehát a jelentésekből tudom. Állítólag civil személyek a laktanya területéről fegyvert visznek ki. Meg kell jegyezni, hogy tudomásom szerint ekkor használható, nagyobb mennyiségű fegyver a Kilián-laktanyában nem volt. Ezt tudom. Valamint azt is hallottam, hogy a laktanya egy részében szintén ellenforradalmárok vannak, mintahogy a Corvin épületében.

5. oldal.

1958.VI.12./

Ezt a tájékoztatást meg is adtam önnek akkor, amikor a parancsot kiadtam.

Maléter: Kérdelem azt, hogy ön kapott-e jelentést a vezérkar utján arra, hogy én 23-án éjjel 10 óra körül, majd 3 óra körül jelentést tettem arról, hogy részben be akarnak törni a Kilián-ba és segítséget kértem, részben jelentettem a betörés/megtörténtét és a gyakorló fegyverek elvitelét.

Tóth: Közvetlenül én nem kaptam tájékoztatást.

Maléter: A .. határozatának értelmében a honvéd vezérkar főügyelete köteles -e volt a vezérkart ~~közvetlenül~~ tájékoztatni ?

Tóth: A vezérkar tájékoztatása nem jelenti azt, hogy személyesen annak adják át, hanem a hadműveleti fő csoportfőnök, illetve az akkor megbízott személy részére.

Maléter: De mindenképpen utba kell indítani ezt a hírt a vezérkar főnöke felé.

Tóth: főnöke felé.

Maléter: Ertem. Ezt akartam lefixálni. Jelentették-e önnek 25-én, a vezérkar főügyelete, vagy más személy, hogy az ön által részemre, a támadáshoz kijelölt segítséget nem kaptam meg ?

Tóth: Nem jelentették. Arról van tudomásom, hogy a tüzértiszti iskola, az akkori tüzértiszti iskola, gépkocsival kiküldte az illető egységet, amelyet erre kirendeltek.

Maléter: Hallott-e ön arról, hogy ezek a gépkocsik mikor indultak, hány órakor ?

Tóth: Nem tudom a pontos időt.

Maléter: Mert én a parancsot úgy tudom, úgy kaptam, hogy a volt tüzértiszti iskola.. kapott engem támogatni, a parancsot már megkapták. Így van ?

Tóth: Így van.

Maléter: ... ?

Tóth: A parancsot nem én közvetlenül adtam, hanem a Kovács vezérőrnagy jelen volt Maléter Pál részére kiadott parancsnál, s a parancsom úgy szólt, hogy Maléter Pál a helyzet tájékoztatására és a csapatok együttműködésére a részletes tervet Kovács vezérőrnagy által állítsa össze, illetőleg hajtsa végre a feladatot.

Maléter: Az én emlékezetem szerint Váradi Gyula vezérőrnagy volt ott és ön Váradi Gyula vezérőrnagynak adott utasítást, hogy három harckocsit .. bocsásson rendelkezésemre, miután ... aszobába visszajöttünk.

Tóth: Ez azért nem felel meg a valóságnak, mert amennyiben Váradi vezérőrnagy akkor jelen lett volna, akkor részére adtam volna ki a parancsot és nem ~~akkor~~ az akkor hadműveleti főügyeletesnek beosztott ezredes számára. Mert ő volt a páncélos csapatok parancsnoka és így a páncélos egységekkel ő intézkedett volna.

Maléter: Jelentették-e önnek 25-én, hogy én a Kilián-lakanyában...nem hajtotta végre a parancsot, a harckocsikat kilőtték, felgyújtották és mi körül vagyunk véve egy harckocsival /?/?

5 oldal.

/1958.VI.12./

Tóth: Közvetlenül én nem kaptam erről tájékoztatást. Utólag tudom, pontos időt nem ismerve, hogy a tűzértszti iskola elment az egy századdal gépkocsival, azonban ott a rendelkezésre bocsájtott - illetve biztosítására rendelt géppuskák nem biztosították, hanem őket tűzzel fogadták. Ezt azonban csak utólag tudtam meg.

Elnök: Kérem, kérem szépen, szóval hogyan történt, tessék megismételni.

Tóth: Utólag, ismétlem, nem akkor ismertem meg a helyzetet, hogy a kijelölt tűzértszti iskolai alegység, amelyik gépkocsival a Maléter ezredes egységének megerősítésére, tüzet kapott, tehát géppuska tűzbe került valahol ott a laktanya környékén. Sem pontos helyet, sem az egységet, sem az egység parancsnokát sem tudom, mert olyan részletek - én akkor nem tájékoztattam semmit csak utólag hallottam. Még a minisztériumban való bejelentésem idején az ellenfordalom leverése után.

Elnök: Kérem tessék erre nyilatkozni.

Maléter: A Kossuth-tűzértszti iskolának a század megerősítésére részemre a honvéd vezérkar főnöke 25-én hajnalba helyezte kilitásba és ez a tűz század, mikor én oda érkeztem a Kossuth-tűzértszti iskola magasságába/?/ tényleg, az eredeti parancsnak megfelelően ott is volt. Csak nem hajtotta végre a parancsot annak ellenére, hogy utasítást adtam, szóval parancsot adtam nekik, hogy a harckocsijaimat követve, a Kiliánhoz törjenek, nem hajtották végre a parancsot, hanem a civilek által körülvéve, lehet, hogy civilek nem engedték őket, mert nekem is oda kiabáltak, hogy ne menjen előre, mert .. Lehet, hogy nem engedték őket, én nem akarok ... tény az, hogy nem jöttek. Ez volt kb. reggel 1/2 8-kor. Utána én, amikor oda érkeztünk a Kilián-magasságába, kértem segítséget a harckocsival odaálltam szorosan a kapujához, nem tudtunk bejutni, mert keskeny volt a kapu .. nem tudtunk bemenni. Odakusztott az egyik tiszt, mert lőtték a kaput, oda kuszott az egyik tiszt és kiörditottam neki, hogy jelentse a vezérkarnak, hogy itt vagyunk, a tűzerek nem hajtották végre a parancsot, segítséget kérek. Ez a parancs egész biztos, hogy bejutott a honvéd vezérkarhoz, ugyanis értesülve a jegyzőkönyvben/?/ arról, hogy másodszor is parancsot kapott a Kossuth-tűzértszti iskola arra, hogy nekem segítséget küldjön. A másodszori parancsra kiküldtek autóbuzson és teherautókon, be a tűzbe katonákat a Tüzoltó-utcán keresztül, amely katonákra a Tüzoltó-utcában elhelyezett felkelők a házak közül lőttek. Jegyzőkönyvi vallomás van arról, hogy a Kiliánból lőttek ezekre. Én kértem az egész vizsgálat során, több mint másfél éve, hogy küldjenek ki egy szakbizottságot, egy katonai szakbizottságot, amelyik megállapítja, hogy a Kiliánból a Tüzoltó-utcába lőni nem lehet, mert fizikai képtelenség, mert arra neki frontja nincsen. Legfeljebb aknavetővel

lehet oda tüzelni, de azt viszont senki sem állítja, hogy aknavetővel tüzeltek. Tehát az ott, a környéken lévő felkelők, a befutó honvéd egysége, akik nem tudom, hogy milyen harcászati elképzelés alapján, de az utcai harcban autóbusszal jöttek be, tüzzel rajtuk ütöttek. Így kapcsolódik a kérdésbe a ~~háromszázad~~ két század, amiről én beszélke, és az a másik, amiről a Tóth vezérőrnagy beszél nem egy.

Tóth: Egy kérdés van, beszélt akkor én azzal az egységgel parancsnokkal, akivel a laktanya előtt találkozott és azt állítja, hogy az volt az önök biztosítására kirdelve?

Maléter: A parancsnok jegyzőkönyvileg vallja, hogy ő volt a biztosításomra kijelölve, a jegyzőkönyvileg vallja, hogy a parancsot megkapta. Az illető a Kossut-tüzértszti iskola hadművelleti osztályának, hadművelleti tanszékének volt vezetője.

Tóth: Nem tudom, nem emlékszem, nem tudom ki volt az, aki az alegységégnél -

Maléter: Lukács, akkor őrnagy, most alezredes.

Tóth: Lukács?

Maléter: Lukács. Akkor őrnagy, most alezredes.

Tóth: Én azt hiszem, hogy Lukács alezredes sebesült meg ott a ~~háromszázad~~ gépkocsikkal.

Maléter: Lukács alezredes volt a kijelölt tüzérszázadnak a parancsnoka 25-én reggel, hogy milyen elképzelése alapján, nem tudom, a 25-én délután másodszor odarendelt csoportnak, megint őt jelölték ki parancsnokának. És az viszont tény, ahogy én elmondja, hogy a Tüzoltó-utcában az a Lukács alezredes, aki az első autóbusszon ült, karlövést kapott, megsebesült, erre ott hagyta az egységét és átadta az egységét József századosnak. De ehhez mi, akik a Kiliánban voltunk és én, aki az Üllői-uton ültem benn a harckocsiban és lőttem a felkelőket, ehhez mi sem segítséget, sem más .. nem tudunk, mert utcai harcban - ez egy katonai kérdés, utcai harcban szemből biztosítani nem lehet. Ez épp olyan abszurdum, mint az, hogy a Kiliánból, amelyiknek nincs frontja a Tüzoltó-utca, a Tüzoltó-utca lőttünk volna.

Elnök: Hát akkor további kérdés?

Maléter: .. Ezzel csak azt akarom elnök ur, ezekkel a kérdésekkel rögzíteni, hogy több olyan, pontosan ellenőrizhető jelentésem volt a vezérkar felé, amely a vezérőrnagytól kapott parancsokat érintette, és neki mégsem jelentették. Ezzel azt akarom -

Tóth: Erintő, részlet kérdéseket, nem kell a vezérkari főnöknek jelenteni, hisz meg volt bízva az egész harc közvetlen irányításával a hadművelleti csoport főnök. Ha minden apró kis század és óránkénti jelentés a vezérkari főnök közvetlen intézkedését kívánna, akkor nem lehetne vezetni a harcot. Ez is abszurdum katonailag.

Maléter: Az én megítélésem szerint -

Elnök: Kérem, én azt hiszem, hogy ezt a kérdést lezárhatjuk. Ez a kérdés komplexumot. Most tessék tovább, más kérdés komplexummal kapcsolatban?

5 oldal.

/1958.VI.12./

Maléter: De ez részemre azért súlyos kérdés, mert az, hogy a vezérkar főnökének nem hozták ezeket az eseményeket tudomására, én jelentettem azt, hogy sem akkor, sem a továbbiakban, segítséget nem kaptam. Mert nem mindegy az, és szerintem akár 58-at írunk, de a Kilián-körüli harcoknak a jelentőségét baggatáelizálni és én mit tudom én, akár milyen híborúnak egy kis eseményével hasonlóságba hozni, nem lehet, mert hogyha a Kilián körüli harcok olyan jelentéktelenek lettek volna, akkor nem ön adott volna nekem rá parancsot, arra, hogy menjek oda ki. Ha pedig ön adott rá a parancsot, akkor a parancs végrehajtása során történt eseményeket, igenis önnek kellett volna tudomására hozni és nem a hadművelleti csoportfőnöknek, mert nem a hadművelleti csoportfőnöktől kaptam a parancsot. Ez így van.

Elnök: További kérdés ?

Maléter: Jelentették-e önnek 26-án a hadművelleti csoportfőnök a reggeli jelentésben, hogy a Kilián-laktanyában tartom megamat és körül vagyok véve a felkelőktől ?

Tóth : Nem kaptam jelentést. Ilyen jelentést nem kaptam.

Maléter : Engedje meg elnök ur az előbbi kérdéssel kapcsolatban, mert ide is tartozik, lerögzíteni azt, hogy bír a kis jelentések a honvéd vezérkar főügyelethez kellett befusának, ahogy a volt vezérkari főnök ezt mondja, ezekből a jelentésekből mindennap egy összesítést készítettek a vezérkar főnöke részére, mindennap ezt kötelesség volt a vezérkari főnök részére felmutatni és ezekből a jelentésekből a vezérkar főnöke már azt vitte tovább a honvédelmi miniszterhez, amit szükségesnek tartott. Tehát, ha én harcban álló egység parancsnoka, jelentem a hadművelleti csoport főnöknek azt, hogy körül vagyok véve felkelőktől egy laktanyában, akkor szerintem legalábbis a napi összesítő jelentésben, ennek is be kellett kerülni, legalább annyira, mint annak, hogy egy bizonyos alakulatnál dizentéria fordult elő. Ez legalább volt olyan jelentőségű.

Elnök : Na gyérünk tovább, további kérdés ?

Maléter : Ön mióta ismer engem ?

Tóth : Azt hiszem 1949-óta.

Maléter : A magasabb parancsnoki tanfolyamról ?

Tóth : Igen, igen.

Maléter : Ugy ismert-e ön engem, mint, aki megköveteltem a hadseregen belül az általam kiadott parancsok, feladatok .. végrehajtását ?

Tóth : Ugy ismertem.

Maléter : Nem ismert ezek szerint ön engem ilyen bratyizó, ilyen, szóval .. ?

Tóth : Nem.

Maléter : Köszönöm. - Jelentették-e önnek, hogy én 28-án, vagy 29-én telefonon bejelentettem a honvédelmi miniszternek, hogy a kormány értékelése alapján, nem vagyok hajlandó tőb- bet a felkelőkre tüzelni ?

Tóth : Nem tudok róla én nem kaptam jelentést.

Maléter : Ön itt azt mondta, hogy ön nekem arra is adott parancsot, hogy menjek ki a Kiliánba, foglaljam el, tisztítsam meg a felkelőktől, gátoljam meg azt, hogy a felkelők felfegyverezzék magukat, valami ilyesmit értettem az ön szavaiból. Ez az ön jegyzőkönyvi vallomásában nem szerepel, bár ezt tudom, hogy egyáltalán nem számít most.

Tóth : Szó szerint nem tudom visszaidézni a parancs szövegét, szóban adtam ki, amelynek a lényege az volt, elfoglalni a Kilián laktanyát, megtisztítani az esetleg ellenséges elemektől és biztosítani a laktanyának a további megtartását, tüzzel lefogni a Corvin ház Üllői-uti szakaszát.

Maléter : Értem. Tehát tüzzel lefogni az Corvin ház Üllői-uti szakaszát. Én megkérem ezt így rögzíteni, mert amikor először mondta a vezérőrnagy, nem rögzítette ilyen pontosan.

Tóth : Kérem, ma sem szó szerint ~~xxxxx~~ tudom, betű szerint, ez lényeg.

Maléter : Tudom tudom.

6 oldal.

/1958.VI.12./

Tóth: Együttműködve a tüzérekkel, kirendelt alegységgel.

Maléter: ...kilátásba helyezett. - Még egyszer felteszem most pontosan csak erre a kérdést, a vezérkar főügyeletes milyen szerepet töltött be a honvédség egész szervezetében? ~~Tóth:~~ A vezérkar főügyeletes, mint .. milyen szerepet töltött be - ?

Tóth: Mennyiben tartozik ez ide ?

Maléter: Ez ide tartozik, mert kérdés tárgyát képezi az, hogy egy vezérkar főügyeleteshez, adott jelentés, olyannak számít-e, mint amit illetékes előljárónak ad az ember és a vezérkar főügyeletesétől kapott parancs miniszteri, vagy vezérkar főnöki parancsnak számít-e ?

Tóth: A vezérkar épületében, tehát a minisztériumban lévő főügyeleti szolgálat jelentésvételre jogosult, egyrészt letről, utasítások továbbítására, a miniszter, illetve a vezérkari főnök utasítása ..

Maléter: Igen. Hogy * volt a honvédségben szokás, ha a honvéd vezérkar főügyelete, leadott egy távmondatot, nem azzal, hogy a miniszter parancsára, szokás volt-e a honvédségben, ezt a parancsot, a minisztert visszahívva ellenőrizni ?

Tóth: Béke időben általában semmiféle komoly intézkedést nem adhat ki a miniszter parancsára, amíg tényleg a miniszter-től parancsot nem kap a főügyeletes. Az összes riadó intézkedések azonban tartalmazták, hogy vissza kell kérdezni a kapott parancsot, mert másképp nem biztos, hogy megfelel a valóságnak.

Maléter: Teljes egészében igaz, de én azt szeretném rögzíteni itt, hogy ha - elmondom megegyezően, ha a vezérkar főügyeletes felhív teszem fel egy hadosztály parancsnokot és a miniszter rendeletéből egy utasítást adott ki, akkor ezt az utasítást a vezérkar főügyeletes -

Elnök: Milyen utasítást ?

Maléter: Ez egy elméleti kérdés.

Elnök: Kérem szépen, de itt nem elméleti kérdések tisztázása folyik.

Maléter: Kérem, itt felmerült a bíróság ~~rész~~ tagjai részéről az, hogy akkor amikor én 25-én kiszállva a harcokból, a tüzszüneti parancsot ellenőriztem, nekem nem a vezérkar főügyeletesén kellett volna ellenőrizni, hanem a vezérkar főnökénél. Én ezt cáfolom és ezt cáfolja a vezérkar főnökének az a -

Elnök: De itt elméletileg próbál csak utasításokról beszélni, tessék konkrétan megmondani, hogyha 1956 október 25-én egy harcoló egységtől olyan értesülés jön, hogy tüzszünetre kapott parancsot, mit csinál, mit köteles csinálni ?

Maléter: Kérem engedje meg, hogy ezt a kérdést, a katonai -

Elnök: Kérem, ezt a kérdést a tanu megértette ?

Tóth: Én értem a kérdést.

Elnök: Tessék akkor válaszolni.

Tóth: Mivel a közvetlen, szóbelileg, személyesen önnek adott parancs szerint, ön a hadműveleti csoport főnökét kell, hogy tájékoztassa, a hadműveleti csoport főnök megkap minden jelentést a hadműveleti ügyeletes tiszttől, önnek módjában volt és kötelessége lett volna visszakérdezni a parancsot.

6 oldal.

/1958.VI.12./

Maléter: Kitől ?

Tóth: Akár a hadművelési főügyeletestől, akár Kovács vezérőrnagytól.

Maléter: Köszönöm.

Elnök: Van még kérdés ?

Maléter: Engedje meg, hogy rögzítsen, mert részemre lényeges. Tehát, ha én a kapott parancsot a miniszter nevében kaptam 25-én kapott tázzsüneti parancsot, amit nem saját fülemmel hallottam, hanem jelentették nekem be a harckocsiba, a harckocsiból kiszállva telefonhoz menve, felhívva a főügyeletet, azt amelyik ezt a parancsot továbbította, a főügyeletnél ellenőriztem telefonon, hogy igenis ő adta ezt a parancsot, ez a honvédségi szabályzatoknak megfelelő és elegendő ez ?

Tóth: Nem, a Kovács vezérőrnagytól kell ebben az esetben -

Maléter: A tanu azt mondta, hogy vagy a hadművelési -

Tóth: Vagy a hadművelési ügyeletes tiszttől, ki volt akkor a hadművelési ügyeletes tiszt, és a vezetőjétől, a hadművelési főügyeletes tiszttől ellenőrizheti. Az elég.

Maléter: Az elegendő. Köszönöm szépen, ez volt vitaskérdés, azért kérdeztem meg.

Elnök: Van még kérdés ?

Maléter: Nincs.

Elnök: Nincs több kérdés. Kíván-e még valamit az ügyvel kapcsolatban, tényt előadni ? Ami itt nem került szóba ?

Tóth: Nem.

Elnök: Nem. Vádlottaknak kérdése, észrevétele nincs, akkor a kihallgatását befejezettnek nyilvánítom. Köszönöm, távozhát.

/Elnök a tárgyalást Józsa Lajos tanu kihallgatásával folytatja./

7 Oldal.

/1958.VI.12./

/ az oldalon végig Józsa Lajos tanu vallemása van és a tanu felel Maléter kérdéseire. /

8. oldal.

/1958. VI.12./

/oldal elején, kb. 1-2 percig Józsa Lajos kihallgatása./

Elnök: Uszta Gyula tanukihallgatása következik./ Figyelmezteti a titoktartásra és a tanúzással kapcsolatos kötelességére.

Uszta Gyula, 1914. Nagyut, Beregm., nős, családos, XIV. Városilovlut 13., katonatiszt.

Maléter Pállal rokonságban, perben, haragban van-e.

Uszta: Nem vagyok sem rokonságban, sem perben, sem haragban.

Elnök: Tehát érdektelennek vallja magát az ügyében?

Uszta: Igen.

Elnök: Kérem, Ön 1956. október 23-á és november 4-e között lefolyt ellenforradalmi események idején hol tartózkodott?

Uszta: Moszkvában voltam, tanulmányomat végeztem, onnan 28-én jöttem el. 28-án jöttem el, Budapestre 29-én érkeztem.

Elnök: Találkozott-e ebben az időben Maléter Pállal?

Uszta: Eddig nem.

Elnök: Eddig nem. De azután?

Uszta: 30-án találkoztam vele.

Elnök: Egyszer találkozott vele ebben az időben, 29-e és 4-e között?

Uszta: 29-e és 4-e között egyszer találkoztam vele. Már olyan értelemben, hogy látni láttam, de amikor én beszéltem vele, az egyszer volt.

Elnök: Nos, 30-án milyen körülmények között találkozott Ön vele?

Uszta: Kálián laktanyában találkoztam.

Elnök: Hogy került Ön oda?

Uszta: Akkor Janza volt a honvédelmi miniszter. Az ő beleszervezésével mentem el a Kálián-laktanyába, azzal a céllal, hogy felderítést végezzek, mi van ott.

Elnök: Miért, a honvédelmi minisztérium nem tudta pontosan abban az időben megmondani, hogy mi van ott?

Uszta: A honvédelmi minisztérium ebben az időben elég nehéz helyzetben volt, és főképpen én nem tudtam megállapítani, a honvédelmi minisztériumban kaptam, mikor hazaérkeztem, hogy mi van, valójában Budapesten. És én voltam az, aki kértem, hogy én szétnézhessek és megnézhessem a Kálián-laktanyát is, hogy kapjak egy helyzetképet, hogy tudjak véleményt alkotni róla. Ehhez Janza hozzájárult, azért is ez a gondolat fogamzott bennem, mert Váradi akkori vezérőrnagy - 29-éről 30-ára kint volt a Kálián-laktanyában tárgyalást folytatott, és eredménytelenül, ahogy hallottam, arra a kérdésekre, hogy tulajdonképpen a Kálián laktanyában mi van, határozott választ senkitől sem kaptam, hogy ott mi is van. Fegyveresek vannak, Maléter a vezetője, Maléterrel én ismeretségben voltam, mi együtt dolgoztunk is. Kíváncsi voltam, hogy .. van ..

Elnök: Szóval lényegében azt akarta megtudni, hogy Maléter a felkelők oldalán áll, vagy a kormány - vagy a hadsereg része?

Uszta: Igen.

Elnök: Ez a lényeges. Nos, hát akkor ki is ment a Kálián-laktanyába?

Uszta: Ki is mentem, nem egyedül, hanem Horváth vezérőrnaggyal, - nem Horváth vezérőrnagy volt, akit hívtam magammal, hívtam másokat, de volt, aki nem vállalkozott, Horváth azt mondta, ő eljön velem, oda akart menni. Elvittem oda, a budapesti

8. oldal.

/1958. VI.12./

rendőrkapitányságra mentem, onnan mentem a Kilián-laktanyába, összekötöttem volt a Kilián-laktanyával, telefonösszeköttetés, a budapesti rendőrkapitányságon kaptam egy embert, aki odavezetett engem a Kilián-laktanyába.

Elnök: Hát a Honvédelmi Minisztériumnak nem is volt összeköttetése a Kilián-laktanyával?

Uszta: De volt, de volt, de azt én nem tudtam, hogy kinek volt összeköttetése, de már akkor volt, sőt előtte is volt már, Maléterekkel összeköttetés.

Elnök: Tehát a Deák-téri rendőrkapitányságról elkísérte Önket egy ember, és ketten Horváth vezérőrnagy és Ön -

Uszta: Horváth vezérőrnagy és én elmentünk a Kilián-laktanyába.

Elnök: Nos, tessék röviden elmondani, -

Uszta: Itt találkoztam egy kis helyiségben, a Kilián-laktanyába ahogy bemegyünk, ha az Ullői-utról megyünk be, úgy emlékszem, egy kis helyiség volt, ahol Maléter Pál ténykedett.

Elnök: Mi történt ott? Ennek a találkozásnak -

Uszta: Több telefon volt, elég hát - csörgött a telefon, amikor bementünk, volt ott valaki, nem tudom ki lehetett, de az nem sokáig volt bent, megkérdeztem tőle, hogy mit csinál ő itt. Ő azt mondja, láthatod, azt mondja, hogy itt, ennek a csoportnak azt mondja, vagyok a parancsnoka. Hogy kerültél ide? - Akkor ő elkezdte nekem és elmagyarázta, végig, - idekerültem, azt mondja, és itt azt láttam, hogy itt a nép harcol, ők felkértek engem, legyek a parancsnokuk, és én ezt vállaltam. Azt mondja, Jánzt felhívtam, megmondtam neki azt, hogy a parancsát nem vagyok hajlandó tovább végrehajtani, mert én a nép mellé álltam. Én megkérdeztem tőle, hogy tudja-e ő azt, hogy mi van kint az utcán? Hogy kint az utcán már gyilkolnak. Még ezt megelőzően azt kérdeztem tőle, hogy mit akar ő tulajdonképpen, ő azt mondja, azt, amit te. A szocializmust felépíteni. Erre mondtam, hogy tudod, hogy az utcán már gyilkolások mennek? - Igen, azt mondja, tudom, hogy már gyilkolnak. És azt mondom, ezzel a módszerrel lehet szocializmust építeni? Nem rajtam mulik, a megállapodásunk szerint, azt mondja, 8 óra-kor a rádióknak be kellett volna mondani a követeléseinket, amit Váradi vezérőrnagy .. adottunk, és vele megegyeztünk, hogy a honvédelmi minisztérium viszi Nagy Imréékhez és rádióknak beadják, és akkor az együttműködés megkezdődhetne, azt mondja. Beszélgetésünk még folyt, de lényeg a beszélgetésnek ez volt. Még pár kérdés volt, amikor az ajtó nyílt, három ember, különböző ültözetűek beléptek, fegyverrel a nyakukban, és jelentették azt, hogy a feladatot végrehajtották. Felszámolták a pártházban tartózkodókat, ávósokat, Maléter felállt, azt mondja, jól van, fiuk, - és ezek mindjárt elkezdtek, három ember, egymást tulkiabálva jelenteni, hogy milyen nagy hőstett volt, amit végrehajtottak, - ahogyan ők jelentették, nagyon nehéz helyzetben voltak, mert a pártházban ávósok voltak, és lőttek kegyetlenül, és eközben érkeztek meg a páncélosok, ők már azt hitték, hogy most széttaposza őket a páncélosok, de nagyon derék fiuk voltak, mellénk álltak, és az ő segítségükkel rövid idő alatt felszámoltunk mindenkit, aki bent volt. Ezután azt javasolta, Maléter, hogy itt a nép van, nézzük meg, .. itt van mellettük a Korvin-köz, javasolja, hogy nézzük meg, és azt is tekintsük meg, hogy mi van ott, és győződjünk meg.

és közben mesélte, hogy hát hogyan szervezi ő ottan ezeket az embereket, és aki nem úgy viselkedik, nem fegyelmezetten, lop és ehhez hasonló, hogyan vonják felelősségre, a lényeg az, mi kíváncsiak voltunk arra is, hogy megnézzük, mi van ott, a Corvin-moziban. Oda is bementünk, -

Elnök: Maléter kíséretében?

Uszta: Maléter kíséretében, - másképp nem is mentünk volna be, de ő azt mondta, hogy ők együttműködnek és hallgatnak rája. Bementünk oda, az a vezetőség, aki ennek a csoportnak volt a vezetői, mindjárt megjelentek, a parancsnokuk egy korbácsi ruhába öltözött, állítólag orvos volt, mentegette magát, hogy ő is csak egy olyan egyszerű, egészségügyi ember, és mint ilyen hát ezek a fiatal gyerekek ő úgy került ide, hogy gyógyítani ezeket, és sebesültek, és parancsnoknak választották őt. Nagyon érdekes ember volt, és nagyon ravasz. Beszélgettünk ezekkel az emberekkel, közben persze ott zajlott már .. a dolgok, hoztak be véresre vert embereket, és mutatták bizonyításként, hogy ime nézzék meg, a kormány becsapja őket, tegnap még, tegnapelőtt azt mondta, hogy az államvédelmi rendszert felszámolja, és ime beöltöztette őket rendőrhűbére, és hozták oda, és hát kérdez.. kicsoda, - szóval ilyen jelenetek voltak. És hát aztán mondogatták, hogy ők mit akarnak, hogy akarják, végeredménye az volt, addig .. spekuláltak, azt mondták, Maléter is tett olyan felhívást, hogy hát neked Gyulám, azt mondja, itt volna a helyed, a néppel. Maradjál itten velünk. Utána a Corvin-köztek ezt a kérdést szintén feltették, hogy maradjanak, itt velünk. Ők nem azért tették fel a kérdést, hogy akarnak, hogy mi maradjunk, hanem ők valószínű - hát, több mint valószínű, hogy hát ők tudomást szereztek arról, hogy készül ellenük egy akció, a Corvin-mozi, - a Corvin-köz ellen, és valószínű biztosítéknak akartak, hogy ott maradtunk volna. Ugyhogy az ő elképzelésük az volt, hogy ott fognak bennünket, azt mondták, ha mind a ketten - legalább egyikünk maradjon ottan. Én azt mondtam, hogy nem maradhatunk ott, nekünk más a feladatunk, nem itt maradni. Ezek az emberek ottan elhatározták, hogy hát ottan - ha nem kettőt, legalább egyet, és elkezdtek provokálni is. Tettek olyan kérdést fel, mi az, fél? Persze én akkor nem letépett vállalppal, hanem a mi vállalpjainkkal, és címerrel - mondom, ha félnék, ide se jöttem volna. Látták, hogy nem félek, - szóval próbáltak ott tartani, nem maradtunk ottan, igaz az, hogy ebben Maléter, hogy nem tartottak ottan, segítségünkre volt, és szólt ezeknek az embereknek ottan, hogy hát ők nem maradhatnak és nekik el kell menni. És így el is jöttünk, szóval megszüntették az olyan kíváncságukat, hogy maradjunk ottan. Ez történt, kijöttünk onnan, mi már nem mentünk vissza a Kilián-laktanyának abba a helyiségébe, ahol Maléter dolgozott, hanem az udvarán végigmentünk, a hátsó kijáraton, eljöttünk vissza.

Elnök: Melyik utcába nyíló hátsó kijáraton?

Uszta: Szóval nem azon a kijáraton, ahol - nem az Üllői-utról, valahol hátul van kijárat, én most ezt innen nem tudnám megmondani, mert nem - nem voltam ottan, - azt hiszem, nem a főbejáraton, azt hiszem hátul.

8. oldal.

/1958. VI.12./

Elnök: Érttem.

Uszta: Onnan mi eljöttünk, ő ottmaradt, mi pedig eljöttünk onnan.

Elnök: Kérdés van? - Tessék.

Egy hang: Kérem, nem jól értettem, akkor amikor ön a H.M.-ben beosztást kapott, ez alatt az idő szak alatt, tehát nem tudom én 30-a és nem tudom mennyi -

Uszta: Én a H.M.-ben beosztást nem kaptam.

Egy hang: Önt valami ilyen/?/ feladattal bízták meg?

Uszta: Nem.

Egy hang: Megmondom, mit akarok megkérdezni, azt akarom megkérdezni öntől, hogy amikor Maléter Pálnál megjelent, mint a H.M.-nak küldöttje, vagy valamilyen minőségben kellett ott megjelenni, ekkor Maléter Önnél mint felső parancsnoknál vagy fellettesnél, hogy jelentkezett, vagy jelentkezett-e?

Uszta: Ő nálam nem jelentkezett. Ő megmondta, hogy ő nem tartozik a hadsereg kötelékébe.

Egy hang: Érttem. Tehát, amikor ön bemutatkozott neki, hogy milyen beosztásban van, milyen feladattal van, ő nem jelentkezett, és nem is kérte a további parancsát?

Uszta: Egyáltalán.

Egy hang: Ahogy katonamódrá szokták, hogy jelentkezem, vezérőrnagy elvtársnál, és amikor befejeztem a jelentést, kérem a további parancsot.

Uszta: Egyáltalán ilyen nem volt.

Elnök: - Tessék.

Női hang: Tudott ön arról, hogy a Corvin-köz ellen egy akciót szervezett az u.n. katonai tanács?

Uszta: Én igen.

Női hang: Igen. És mit tud erről?

Uszta: Azt, hogy nem engedte Nagy Imre végrehajtani.

Női hang: Hogy történt az, hogy Nagy Imre nem engedte végrehajtani?

Uszta: Azt én konkrétan, hogyan történt, ebben nem voltam, tájékoztatást kaptam, hogy nem engedte végrehajtani, -

Elnök: Szóval ezt nem közvetlenül tudja?

Uszta: Nem közvetlenül tudom.

Elnök: Van kérdés? - Tessék.

Másik hang: Abban a helyiségben, amelyben ez a beszélgetés lezajlott, Maléteren, önön és az ön kíséretén kívül más nem is volt jelen?

Uszta: Amikor bementünk, volt, és közben is jöttek különböző jelentéseket tettek Maléternek.

Másik hang: Az ott lezajlott beszélgetést és az ott észlelteket ön jelentette valakinek, azokban a napokban, vagy azon a napon?

Uszta: Azon a napon? Azon a napon én Janzának elmondottam, hogy mit tapasztaltunk mi ott, de - hangsúlyozom, az akció nem lett végrehajtva, a .. elment, megakadályozták, különösebb jelentősége ennek, Janza lényegében már tudta ezt, én ott tudtam meg, nem Janzától, hogy Maléter nem hajlandó végrehajtani az ő parancsát. Ez nekünk, akik hazajöttünk a Szovjetunióból, - senki nem tájékoztatott bennünket erről.

Másik hang: Kérem szépen, ez az ön által - ezt az ön által tervezett akciót a Corvin-köz ellen, az ön látogatása utáni időre tervezték?

Uszta: Nem én általam, kérem, tévedés, nem, nem, - a hadsereg -

Másik hang: Tudom, tudom, ezt a tervezett akciót -

Uzsza: Én úgy szereztem tudomást róla, mert már hazajöttünk, és ennek a tárgyalásán mi résztvettünk, nem mint tárgyaló felek, hanem mint hallgatók, résztvettünk.

Másik hang: Az akció az Ön által vallott beszélgetés után lett volna végrehajtva?

Uzsza: Az akció? - Az akció, ahogy engedélyt kapnak rá, úgy lett volna végrehajtva.

Másik hang: Ez a beszélgetés kb. hány órákor zajlott le?

Uzsza: Melyik?

Másik hang: A Maléterrel.

Uzsza: Hát ez 11-től azt hiszem 3 óráig, délután. Ebben az időben, de hogy mikor, azt én nem tudnám megmondani.

Másik hang: Ha jól hallottam, Ön Maléterrel a laktanyából a Corvin-moziba ment?

Uzsza: Igen.

Másik hang: A Corvin-moziba ment. És a Corvin-moziból már nem jött vissza a laktanyába?

Uzsza: Együtt jöttünk vissza a Kilián-laktanyába, és a Kilián-laktanya hátsó valamelyik kijáratán hagytuk el a Kilián-laktanyát.

Másik hang: Köszönöm.

Elnök: Többi védőknek nincs kérdésük. - Maléter Pál.

Maléter: Az első kérdésem az Önhez, hogy miért jött el a Kilián-laktanyába?

Elnök: Elmondotta.

Maléter: Részletesebben kérem, hogy mondja el, mert nem precizította ugyanis én az ő három jegyzőkönyvét ismerem, -

Elnök: Kérem, elmondta, hogy -

Maléter: Kérem, engedje meg, hogy -

Elnök: Kérem, erre a kérdésre válaszolt. Hogyha Önt nem elégitette ez a kérdés ki, akkor Önnek joga van indítványozni olyan kérdést, amelyik konkrétan - valamelyik konkrét problémára vonatkozik, de az, hogy ismétlje meg, ilyen kérdés indítványozás nincs.

Maléter: Akkor megpróbálom másképp megfogalmazni. A honvédelmi miniszter parancsának teljesítésére való felszólítás céljából jött-e a Kilián-laktanyába?

Uzsza: Nem a honvédelmi miniszter felszólításából, hanem az én kezdeményezésem volt, megnézhessem, mi van a Kilián-laktanyában, illetve szétnézsek Budapesten, hangsúlyozom, nem voltam idehaza, és az, amit én kaptam tájékoztatást, kevés volt ahhoz, hogy én tisztán lássak.

Maléter: Itt meg kívánom jegyezni, hogy a jegyzőkönyvében úgy van lerögzítve, azért jött ki, hogy megtudja, milyen feltételek mellett vagyok hajlandó teljesíteni a honvédelmi miniszter parancsát. Mivel ez a jegyzőkönyv 1957. januárjában készült, én nem tudom elbírálni, hogy most a jegyzőkönyvvel befolyásoltassam-e magamat, vagy pedig a vallomásával.

Elnök: Kérem, először a tanu vallomásában az van: Október 29-én tértem vissza Szovjetunióból, ahol tanulmányi céllal tartózkodtam. Visszaérkezésem után személyesen és is igyekeztem tájékozódni az ellenforradalmi események megismerése érdekében. - Hát ebben, és amit a vádlott elmondott, ellentétet nem lehet látni.

Maléter: De a továbbiakban -

Elnök: A továbbiakban sincs.

8. oldal.

/1958. VI.12./

Maléter: És amikor -

Elnök: Így történt meg, hogy október 30-án kb. 14 órakor Horváth Mihály vezérőrnagy bajtárral együtt felkerestem az Üllői-ut és Kőrut sarkán levő Kilián-laktanyában Maléter Pált. - Annyi az ellentét, és ezt tisztázhatom, hogy biztos-e abban, hogy 11 órától 3 óráig volt, vagy a nyomozati vallomása szerinti - délután 2 óra volt.

Uszta: Szóval azt pontosan nem néztem, még időben, mert itten .. hát ebbe idő telt, átmentünk a Corvin-közbe, ott beszélgettünk és szóval - így nem mértem az időt, de a lényeg itt az, hogy ebben az időben.

Elnök: Egyéb kérdése van-e?

Maléter: Van. Amennyiben megkérhetem az elnök urat, arra kérem, a következő mondatot is elolvasná a jegyzőkönyvből.

Elnök: Kilián-kax laktanyában, mely fegyveresekkel volt körülvéve a hátsó kapun mentünk be.

Maléter: Szóval - hátrább van az a mondat, ahol lerögzíti -

Elnök: Malétertől megkérdeztem, hogy mit akar ő a jelen helyzetben. Azt válaszolta, hogy a szocializmus építését. Követeléseink szerint, amit Váradi vezérőrnagynak átadtam. - Hát ebben - ez a jegyzőkönyve 1957. március 2-án lett felvéve. Olyan elmentétet az 1957. március 2-a és a mai napon elmondott vallomása között én nem láttam, hogy szükséges lett volna a nyomozati vallomásának az ismertetése. Ön amit mond, - abban - úgyhogy ennek tovább nincs értelme. Van-e egyéb kérdése?

Maléter: Van egyéb kérdésem, de meg kívánom jegyezni, hogy ezen a vallomáson kívül az anyagomban van még két vallomás, egy januári keltezésű és egy februári, de eltekintek tőle. Azért tettem fel ezt a kérdést, mert van - elfekszik az anyagomban egy jegyzőkönyv, amelyikben az van rögzítve, hogy Uszta vezérőrnagy azért jött hozzám, hogy felszólítson engem, hogy menjek be a rendőrkapitányságra Király Béléval tárgyalni. Ez a jegyzőkönyv a Rákosi Imre őrnagynak a jegyzőkönyve, aki Uszta Gyula vezérőrnaggyal és Magos Gáborral, és egy egyetemistával együtt jöttek hozzám a Kiliánba, tehát Uszta vezérőrnagyot nem csak egy ember kísért a rendőrkapitányságról, hanem három. És a három ember közül az egyik, Rákos, vallja azt, Uszta azért jött ki a Kilián -

Elnök: Bocsánatot kérek, az, hogy mit vall a Rákos, az más kérdés, -

Maléter: Elnök ur, az én szempontomból az lényeges.

Elnök: Hát azért ezt a tárgyalást mégis csak én fogom vezetni, és Ön. Önnek az a kérdése, hogy volt-e olyan célja az Uszta Gyula tanunak, hogy Őt rábírja a honvédelmi miniszter parancsainak a teljesítésére? Ez a lényege a kérdésnek?

Maléter: Én rá akarok mutatni arra, hogy Uszta Gyula vallomásában vannak olyan részek, amelyek nem fedik a valóságot.

Elnök: Kérem, ezt a kérdést akarta feltenni?

Maléter: Én rá akartam mutatni az ő vallomása és az általam .. tanuként megidézett .. személy vallomása közötti különbséget.

Elnök: Kérem, akkor még azt a kérdést felteszem, hogy Magos Gábor, Rákos őrnagy-gyal együtt volt Ön a Maléter szobájában?

Uszta: Minket Magos Gábor vezetett, a kapitányságról Maléterhez, a kocsi ők adták

9. oldal.

/1958. VI.12./

Uszta: .. rendelkezésünkre, mi otthagytuk a miénket .. kocsit, a Magos Gábor mondta, hogy ez az ő kocsija.

Elnök: Ki vezette a kocsit?

Uszta: Azt én - arra én nem emlékszem. Bennünket a Magos Gábor érdekelt, aki odavezetett Maléterhez a kapitányságról. Azért nem említem, hogy az .. vezetőmnek, ez, meg satöbbi, engem az nem érdekel. Kaptam egy embert, aki vállalkozott, hogy elvezet oda. Én ilyenértelenben beszélek három emberről, nem gyalog mentem, oda, hanem tehergépkocsival, amelyikkel Magos Gábor, beszélgetés folytán, míg mentünk, azt mondja, hordja ezeknek az élelmet. Azt mondom, hogy kerül az ezek közé, mikor jöttünk vissza? Nézd, azt mondja, én nem vagyok közöttük tulajdonképpen, hanem csak azt mondja - próbált magyarázni, hogy került, mikor már jöttünk, ez is érdekelt. Ugyhogy ezért teszek én jelentést három emberről, mert ez az érdekes, kettő és egy .. A többi az itten nem érdekes. Gondoltam, hogy őrnagy is, de azt például, hogy miért jött oda, azt mondta, hogy őt .. satöbbi a Kilián-laktanyában kapcsolata van, ez igaz, de minket a Magos Gábor vezetett, s ezért nem említem a .. is, mondjuk aki még volt gépkocsivezető, Magos vezetett és nem a Rákos ..

Maléter: Én azt hiszem, hogy nekem jogom van arra, hogy olyan személyek jelenlétét próbáljam felderíteni, akik vallomást tehetnek az ügyben. Én Uszta Gyula és Horváth Mihály vezérőrnagy, Rákos és Magos 30-án délután való ottlétére nem emlékszem. Nem vonom kétségbe egy másodpercig sem, hogy ott voltak, azt mondom, hogy nem emlékszem. Ezért vagyok kénytelen támaszkodni a jegyzőkönyvi vallomásra.

Elnök: Arra nem emlékszik, hogy ott voltak, csak arra, hogy Rákos ott volt - hogy Rákos velük volt?

Maléter: Nem, elnök ur, Rákos ottlétére sem emlékszem, .. a jegyzőkönyv .. Amikor nekem 1957 januárjában felhívták egy tárgyaláson a figyelmemet arra, hogy - Uszta vezérőrnagy állítólag nálam volt, egyből azt mondtam, hogy nem igaz, - a vizsgálatnál. S akkor kezdtem aztán gondolkodni rajta, hogy azért, mert én nem emlékszem, attól az még lehet igaz. Akkor már öt napja nem aludtunk, .. az embernek az agya. Erre a jelenetre nem emlékszem, most, ahogy az Uszta vezérőrnagy itten elmondta a dolgokat, és beszélt arról, hogy őket nem akarták elengedni, aztán mégis elengedték, valami rémlik nekem, hogy ilyen eset volt, de pontosan kitisztázni nem tudom. Szóval rémlik nekem, hogy ő ott volt, de nem vagyok benne biztos, hogy a Horváth járt a Kiliánban azt tudom, de nem vonom, kétségbe, hogy ő ott volt. Másik kérdésem az, mikor hallott ön először a Nagybudapesti pártház megtámadásáról?

Uszta: Ez a megtámadás, ahogyan ezt jelentették, nem úgy volt - a nagybudapesti pártházat felszámoltuk, hanem a jelentés úgy hangzottak, hogy végrehajtottuk a feladatot, a pártházban levő ellenállókat felszámoltuk, én ekkor még nem tudtam, hogy a nagybudapesti pártházról van szó. Én csak aztán tudtam meg, amikor onnan eljöttem, hogy tulajdonképpen miről is volt szó, hogy a budapesti pártközpontot számolták fel. És akkor alakult ki bennem, hogy tulajdonképpen akkor Maléternek az emberei hajtották végre, mert hiszen neki jelentették, végrehajtottuk a feladatot, páncélok segítségével, ő azt mondja ...

9. oldal.

/1958. VI.12./

Elnök: Nos?

Maléter: Rá kívánok világítani, hogy erre az eseményre Uszta vezérőrnagy a jelenlévők közül kizárólag egyedül emlékszik.

Uszta: Bocsánat, erre azért mentem, hogy én felderítsem, mi van ottan.

Maléter: Amikor elment .., hallotta, hogy fegyveres civilek nekem ilyesmit jelentenek, és én ezt állítólag helyeselm, tehát akkor én Ön .., aki akkor jött haza, és a magyarországi fejleményeket nem ismerte, hanem csak beleesett, feltétlenül egy visszatetsző és megdöbbentő látványt kellett végignéznie/??/. Miért jött Ön hát .. akkor, nem félt attól, hogy esetleg ...?

Elnök: Válaszolt erre a kérdésre a vallomás során.

Maléter: A velem szembeni magatartásával kapcsolatban nem.

Elnök: ..?

Uszta: Kérem, amikor én elhatároztam, hogy odamegyek, én nem úgy határoztam el, hogy onnan biztosan visszajövök élve, úgy határoztam el, odamegyek és meggyőződök róla, hogy mi van ott, ha életben maradok, legalább kapok egy képet arról, hogy mi van. És amikor felajánlotta nékem Maléter azt, hogy menjünk át a Corvinba, én ezt szívesen vettem, menjünk át. Hangsúlyozom, újra, onnan ki tudunk jönni, ebben ő nekünk segítséget/??/ adott/??/.

Maléter: Amikor először - szóval, visszatetsző kérdés, én tudom, de éppen azért felmerül, közöttünk, amikor megszaktát 52-ben a szolgálati viszony, azontul milyen viszony volt? Szolgálati vagy más? Mikor én kiváltam a hadtestből, akkor - attól kezdve közöttünk szolgálati viszony volt-e, valamikor együtt szolgált tisztnek a viszonya, vagy pedig más?

Uszta: Közöttünk a viszony, ahogy ő kiváltott a hadtest kötelékéből, azután nem szolgálati viszony volt, hanem hát mint a hadseregben szolgáló tisztnek a viszonya, akik találkoznak egymással és nem haragusznak egymásra. - Nem ellenszenvesek egyik a másiknak.

Maléter: Szóval kizárólag csak annyi, hogy nem ellenszenves és semmi több?

Uszta: Semmi több.

Maléter: Amikor Önnel -

Uszta: Én szeretném megemlíteni még azt, hogy az Ön kiválása a hadtestből számomra nem volt - illetve nem az én kérésemre vált ki.

Maléter: Nem, az én kérésemre váltam ki, ez igaz.

Uszta: Nem az én kérésemre, felsőbb szerv intézkedett, hogy ő váljon ki, egészségügyi okokkal magyarázta nékem, és őismerve, hogy Maléternek tényleg egészségügyi szempontból voltak hát mondjuk gyógyitanivalói, tüdővel, és örültem neki, hogy ha rendbehozzák, én, ezt így tudtam. És amikor ő kivált, nem úgy viszonyultam hozzá, mint egy olyan emberhez, aki hát mondjuk nem jól végezte a munkáját, mert igyekezett a munkáját elvégezni rendesen, becsületesen. Tehát a továbbiakban is én a kapcsolatot, ha találkoztunk, ritkán találkoztunk, mert ő máshol dolgozott, én máshol dolgoztam, akkor én - legalábbis az én részemről, mint aki örömmel vettem, amikor találkozottunk, úgy viszonyultam hozzá, hogy ő énhozzám - az egy más kérdés, azt én nem tudom. De nem vettem észre rajta sem, hogy másképpen viszonyult volna hozzám.

Maléter: Nem szorosán tartottuk a ... Kérem az elnök urat, engedje meg, hogy meg.. 52-ben az én kérésemre váltam ki a hadtesttől, mert nem bírtam az ottani munkát és más okai is voltak, hát itt nem kívánok részletezni. Jelentettem a honvédelmi miniszternek az ottani körülményeket és erre ő jóváhagyta azt, hogy vállaljak ki. Egy idő után azonban, mivel Uszta Gyula partizántársam volt, én a haragról letettem, és én úgy éreztem, hogy az Uszta Gyulával szemben jó elvtársi, majdnem baráti viszony volt közöttünk, én így éreztem, ha találkoztunk, voltam én is fent náluk, igaz, hogy csak kétszer, de közösen érdeklődtünk a gyerekeink iránt, találkoztunk moziban meg másutt is. Nem tudom, ezt a kapcsolatot, most hogy én így elmondtam, hogy szerintem több volt, mint ugyanazon hadsereg két tisztjének a találkozósa, volt benne valami közelebbi nexus is, amikor hazajött a Vorosilov akadémiáról és találkoztunk május 1-én, vagy mikor az Ünnepeken, ott úgy emlékszem, hogy .. összeüllekeztünk, vagy kezefogtunk, de mindenképpen szeretettel üdvözlöttük egymást. Nem tudom, emlékszik-e erre Uszta vezérőrnagy?

Elnök: Ezt nem értem, tisztázzuk, - hát hogyha ön arra akart volna hivatkozni, hogy elfogult a tanu önnel szemben, .., akkor értettem volna, de ennek, hogy önnel szemben hát érzelmi-
leg nem volt közömbös önnel szemben, Tessék, további kérdés.

Maléter: .. a kérdésnek a célját addig, amíg a választ meg nem kapom.

Elnök: Kérem szépen, - nincs értelme, -

Maléter: Akkor megvilágítom, hogy miért kértem erre a kérdésre választ, azért kértem erre választ, mert ha az Uszta Gyula vezérőrnagy ott volt nálam 30-án, és eljött hozzám 30-án, akkor feltétlenül, hogy nem előljárója jelentkezett ott, vagy közölte előljárói minőségét, tehát nem azzal lép be az ember ajtón, hogy én vagyok a te előljáród, hát egy régi elvtárs, akinél az ember nem jelentkezik, hanem üdvözlí.

Elnök: Igen, de kétségtelen az is, hogy ezek között a körülmények között az, hogy ki melyik fronton van, október 30-án ez minden emberben felmerül, aki találkozott a másikkal. Vajjon melyik ponton lehet ő?

Maléter: Egyáltalán nem tartottam magamat más fronton levőnek, mint az Uszta Gyula.

Elnök: Igen. Ezt akarta megtudni a tanutól. Van-e más kérdése?

Maléter: Szeretném, hogyha megismételnék, amikor a Corvinból elment, - illetve a Killiánból elment, akkor az ott tapasztaltakat Janza altábornagynak jelentette? Nem értettem pontosan.

Elnök: Azt válaszolta, hogy igen.

Maléter: Köszönöm, más kérdésem nincs. Ellenben észrevételem van. Teljes egészében fenntartom az eddigi vallomásomat, és minden olyan vallomását, vagy célzását Uszta vezérőrnagynak, amely azt a célt szolgálja, hogy én a nagybudapesti párt ház megtámadásáról tudtam volna, a legszigorúbban visszautasítom a magam részéről.

Elnök: Várjunk egy pillanatra. Én most rendreutasítom magát. Mert ön azt állította, hogy tanunak célzata volt. Tanu itt tényeket mondott el, ezen tényekkel szemben ön fenntarthatja a vallomását, -

9. oldal.

/1958.VI.12./

Maléter: Elnök ur, -

Elnök: - vagy módosíthatja, megváltoztathatja vallomását. De ilyen hangot nem engedek meg.

Maléter: Megértettem, elnök ur, az Uszta vallomásával kapcsolatban én az ügyész urnak feltettem a magam részéről a ..

Elnök: Köszönöm.

Egy hang: Egy kérdésem van. Janza altábornagy az Ön jelentése után mit mondott?

Uszta: Janzának a jelentés nem úgy történt, hogy bemenytem, és jelentem, ezt tapasztaltam, amikor én megérkeztem, éjszaka, és olyan körülmények között volt, - voltak nála többen, és amikor én kívártam, hogy ottan, amikor lehet hozzá szólni, és mondtam neki, hogy visszajöttünk, és a Corvinban ott van Maléter tényleg, és ezeket és ezeket elmondotta, hogy nem rajtam mulik, amiket itten elmondottam, hogy ilyen helyzet van.

Egy hang: Szóval ezt mondotta el a tanu?

Uszta: Igen.

Egy hang: Kérem szépen, Ön a Kiliánból egyenesen a Janzához ment?

Uszta: Nem, kérem.

Egy hang: Köszönöm.

Elnök: - Tessék.

Női hang: Egy kérdésem van a tanuhoz. Lehetséges az, hogy az a jelentés, amely arról szól, hogy a Köztársaság téri pártház felszámolását végrehajtották, az nem a Kiliánban történt, hanem a Corvin-közben? Ön határozottan arra emlékszik, hogy a Kiliánban történt?

Uszta: Én határozottan úgy emlékszem, hogy ez a Kiliánban volt, ahol a Maléternek volt a harcállási pontja.

Női hang: Kizártnak tartja, hogy ez a jelentés nem ott hangzott el, hogy nem a Korvin-közben hangzott el?

Uszta: Nem a Corvin-közben.

Másikhang: Még egy kérdés, hogy módosítsak, bár a tanu már megmondta. Ugy hangzott el a kijelentés az állítólagos fegyveres felkelők szájából, hogy a nagybudapesti pártházat semmisítették meg?

Uszta: Nem kérem, nem így hangzott el.

Másik hang: Nem. Lehetett abból a jelentésből arra következtetni, hogy ebből a jelentésből én tudomást szereztem a Nagybudapesti pártház megtámadásáról?

Uszta: Hát a jelentésből -

Elnök: Hát a tanu azt vallotta, hogy a feladatot végrehajtották.

Uszta: De nem a nagybudapesti pártházzal kapcsolatban.

Elnök: Én szeretném tényleg leszögezni, az volt a tartalma, hogy a pártházban az ellenállókat felszámolták?

Uszta: Ez volt a lényege a jelentésnek, nem az, hogy a nagybudapesti, mert ha azt mondja, hogy nagybudapesti, akkor én ottan mindjárt kapcsoltam volna, de én, amikor megtudtam, hogy ezen a napon, míg én odajártam, felszámolták a budapesti pártbizottságot, akkor vált teljesen világossá előttem, hogy budapesti pártbizottság felszámolásában, ha nem az egészet, de részben Maléternek az emberei hajtották végre, mert hisz ott jelentették előttem neki. És abból alátámasztottam, hogy harcokcsik jelentek meg. Látom most, ahogyan jelentették. Azt hittük, hogy széttaposnak bennünket. De azok, azt mondja, mellénkálltak.

9. oldal.

/1958. VI.12./

Szóval nem ott egyszerre tudtam meg, hogy a nagybudapesti pártbizottságot számolták fel, hanem amikor megtudtam, azt, hogy fel lett számolva, - az 5 emberei is közöttük voltak.

Másik hang: Ez az Ön részéről következtetés volt, vagy pedig tárgyi bizonyíték alapján?

Uszta: Tárgyi bizonyíték annyiban, hogy ott jelentették előttem, hogy végrehajtottuk a ~~xxxxxxx~~ feladatot, három ember volt, nem egymás - egymásután álltak, ahogy bejöttek az ajtón, egymásután, és ott magyarázta .. ahogyan végrehajtották. Önnek éppúgy kell tudni, mint bárkinek, azt -

Elnök: Hát akkor Maléter Pál, fenntartja-e addig tényállítását, tagadja-e, ami itt elhangzott?

Maléter: Tagadom, előttem a nagybudapesti pártbizottság sem más pártbizottság felszámolásáról senki jelentést nem tett, én sebesülteket október 23-a és november 4-e között sem .. a Corvin-közben nem láttam.

Elnök: Lehet-e, hogy olyan formában történt, hogy a Köztársaság-téren az ellenállást felszámoltuk?

Maléter: A Köztársaság-szót előttem november 2-án este ejtette ki először, a Köztársaság-téri pártbizottságról, november 2-án este ejtette ki először Kovács vezérőrnagy, azzal kapcsolatban, hogy Tóth ezredes ott megsebesült.

Elnök: Tehát Ön tagadja tovább?

Maléter: Továbbra is fenntartom az állításomat.

Elnök: Többi vádlottaknak kérdése, észrevétele nincsen, - akkor a tanu kihallgatását befejezettnek nyilvánítom, távozzat, köszönöm.

Szavak: József tanukihallgatása következik.

/oldal végéig, kb. 10 percig./

OLYAN
KÖZSÉGVISZELŐTÁR

10. oldal.

/1958. VI. 12./

/Szabó tanukihallgatása kb. 20 perc a tekercsen./

Egervári László tanukihallgatása.

/oldal végéig tart./

11. oldal.

/1958. VI. 12./

/Egervári László tanukihallgatása befejeződik, kb.
15 perc után./

Janza Károly tanukihallgatása.

/oldal végéig./

/ Janga tanu kihallgatása tovább folytatódik kb. 23 percig az oldal végéig második feléig /

Elnök: Nagy Imre, kérdése észrevétle van-e?

Nagy: Igen, van -

Elnök: Tessék.

Nagy: Az első kérdés ez a kijárási tilalommal kapcsolatos.

En nekem itt különösebb megjegyzésem nincs tekintettel arra, hogy a tanu csak közvetve -

Elnök: Nem is tud..

Nagy: /egyszerre beszélnek/ tud lényegében róla.

A másik kérdés ez a Corvin Köz ellen intézendő támadással kapcsolatos. Nekem a következő kérdésem van. Tagja volt-e a tanu a Hadi Tanácsnak?

Janza: Hát én nem voltam tagja a Hadi Tanácsnak. Ez három tagu Hadi Tanács volt. De mint honvédelmi miniszternek, honvédelmi niszterként .., nem mint tagja a Tanácsnak.

Nagy: Szóval nem volt tagja Tanácsnak.

Janza: Ilyen megbízatásom nem volt.

Nagy: Tudott-e Ön arról, hogy a Politikai Bizottság október 27-én reggel határozatot hozott arra vonatkozóan, hogy a felkelőkkel, vagy ellenforradalmárokkal szemben milyen magatartást tanusitunk ezután. Értem ez alatt azt, hogy támadó akciókat nem indítunk, amennyiben támadnak, szétzuzzuk őket és utána tüzszüneti tárgyalásokat ..

Janza: Kérem én erről azt hiszem a rádióból értesültem,

Elnök: A rádióból?

Janza: hogy tüzszünet lesz. A rádióból, azt hiszem a rádióból.

Nagy: Nem tüzszünetről van szó itt, hanem erről a határozatról.

Janza: A tüzszünet. Egy határozatról, -

Nagy: A Politikai Bizottság határozata volt.

Janza: Igen, ami határozatot szután, ami megjelent azt hiszem ujságban is megjelent, ami határozatot szután én parancsban, idézve a határozatnak ezt a bizonyos részét és én még saját hozzáfűzéssel egy parancsot adtam ki.

Nagy: Igen. Mikor szerzett Ön tudomást erről? Mert ez október 27-én reggel született meg. A Politikai Bizottság részéről ez határozat.

Janza: 28-án -

Nagy: Amit itt Ön a vallomásában a Corvin Közzel kapcsolatban elmondott. Azt a saját tapasztalata alapján mondta el, vagy másoktól hallotta és ha igen, kitől hallotta. Közvetlen értesülésből, vagy milyen úton? Tudniillik itten, egész sor kérdésben, vallomása során kitért a Corvin közti támadásra, és én kénytelen vagyok egy pár kérdést föltenni.

Elnök: A Corvin Közi támadással kapcsolatban a vádlott azt mondta, hogy Önnel telefonon személyesen beszélt, ugy személyesen, hogy egyik telefonkagylót fölfogta, a másik, a vonal másik végén fölfogta a telefont. Erre vonatkozólag kérdezi, hogy milyen tapasztalatai voltak?

Nagy: Nem. Ezzel kapcsolatban kérdeztem én azt, hogy tudott-e a Politikai Bizottság határozatáról, mert én a Corvin

12. oldal

/ 1958 VI. 12 /

- Köz ellen intézett támadással kapcsolatban a Párt, a Pó Politikai Bizottságának a határozata alapján beszéltem Apró Antallal. És itt a dátumot ki kel igazítani. Meglehet hogy a tanu téved. A támadás terve nem 28-ról, 29-re virradóra volt tervezve, hanem 28-án reggel 6 órára, volt tervezve.

Janza: Én így emlékszem rá, hogy 28-ról 29-re -

Nagy: Ez ténykérdés, ezt meglehet állapítani. Azt hiszem az eddigi jegyzőkönyvek is -

Elnök: /közbe szól/ További konkrét kérdések -

Nagy: Konkrét kérdések a következők. Tud-e arról, hogy milyen tervek merültek fel, a Corvin Köz felszámolására?

Janza: Hogy érti ezt, hogy milyen tervek?

Nagy: A Hadi Tanácsban milyen tervek merültek fel, hogy hogyan akarják a Corvin Közi csoportot felszámolni. Tud-e Ön arról, hogy milyen tervek, mert különböző tervek, merültek fel.

Janza: Kérem én két elképzelésről tudok. Az egyik elképzelés az az volt, hogy magyar csapatok szovjet segítséggel megtisztítják ezt a területet harcokos tüzzel. Tüzérségi támogatással. Ez volt az egyik.

A másik terv pedig az volt, hogy megpróbáljuk belülről az épületet felrobbantani. Ez a két terv volt.

Nagy: Igen. A két terv, ez nem egy idejűleg merült fel. A két terv között időben is különbség volt. Felmerült egy helikopteres terv. Tud Ön a helikopteres tervről. Hogy helikopterrel akarták bombázni az épületet.

Janza: Lehet, hogy szóba került valahol, de ez konkrétan, mint terv, amely kidolgozásra került volna, így nem merült fel a helikopter terv, az én tudomásom szerint.

Elnök: Tessék kérem -

Nagy: Arról, hogy a Corvin Köz elleni tüzérségi támadás tervét a Hadi Tanácsban belül miért nem helyeselték. Tud Ön arról, is, hogy kik nem helyeselték?

Janza: Hát kérem a terv tárgyalásánál minden mérlegelve lett.

Meglett itélve a helyzet, hogy ott körülbelül mennyien lakhatnak. Mi lesz az anyagi kár, mi lesz a következmény hogyan kell ezt végrehajtani és általában ahogy katonák szoktak tervezni, ott minden ilyen apró részlet megvitatásra került. Hogy ellenezték volna. Én ott nem emlékszem ellenzésre. Arra emlékszem hogy egyöntetűen ott mindenki egyet értett, ennek a tervnek a -

Nagy: /közbe szól/ Akkor miért merült fel a helikopteres terv? Ez logikus következménye ennek a kérdésnek.

Janza: Hát biztos logikus következmény, nyilván azért merült fel, hogy kevesebb erővel és mondjuk hát kevesebb környék /rongálódással, esetleg mondjuk meglehetősen volna oldani, volt egy ilyen elképzelés. Azért merült fel mondjuk, hogy kisebb legyen ott az anyagi kár azon a területen.

Elnök: Arra tud határozottan

emlékezni, hogy először volt a tüzérségi terv és utána volt a belső robbantási terv, vagy fordítva?

Janza: Erre határozottan nem emlékszem, hogy melyik volt e-

- löbb, Ez egy olyan egy nap alatt zajlott le az egész. Itten órákkal lehetne talán .. lemérni -

Nagy: A kérdéssel kapcsolatban a következő észrevételeim vannak.

Azért vetettem fel a tervek kérdését. Tudniillik elfekvő tanu vallomások, nem egy tanu vallomás. Igazolja azt, hogy azt a tervet, hogy a Corvin Köz ellen intézendő gyalogsági támadás, amelynek a vezetését Márton ezredesnek kellett volna biztosítani.

Janza: Igen

Nagy: És aki ezt nem vállalta. Ezt a tervet a Hadi Tanácson belül megellenzik éppen azzal az indoklással, hogy egy -tüzérségi előkészítés a környező épületekben és az ott lakó, lakosságban igen komoly áldozatokat követelne. Véraldozatokat is a lakosság részéről. Én hivatkozom Kovácsnak a vallomására, Kovács Istvánéra. Azután egyéb más vallomásra.

Elnök: /közbe szól/ Szóval Kovács István ki fogjuk hallgatni. Ön most kezd észrevételt tenni arra a vallomásra, ami majd később fog érkezni.

Nagy: Kéremszépen majd fölfog merülni.

Elnök: Itt arról van szó, hogy megellenezte-e vagy nem.

Ön azt állította, hogy a Párt álláspontja alapján történt ez telefonbeszélgetés.

Janza: És a tanu ezt vallotta. És most egy fél óra óta, azt a teljesen tiszta és mind kettőjük által megerősített tényt bogozgatja. Hát ennek nincs értelme.

Nagy: Kéremszépen én nem akarom bogozni. Én azt kívánom leszögezni, azért intéztem kérdéseket, hogy tudott-e a határozatról. Mert ha tudott, akkor nem veti fel felém azt a kérdést -

Elnök: /közbe szól/ D. kérem, itt a tanu egy tényt mondott.

Egy olyan tényt amit Ön is vallott. Azon túlmenően, hogy ezt a tényt tudta volna, egész tényt nem tudott mondani és azt mondta, hogy másról nem tud. Hát akkor most mit tudunk ezen tovább menni. Hát én nem tudja rábeszélni ugy sem a tanut arra, hogy emlékezzen olyanra amire nem emlékezik.

Nagy: Nem akarom rábeszélni. Ellenben azt kívántam a kérdésekkel elérni, hogy esetleg tudja a tanu -

Elnök: Hát a Kovács István majd ha tud valamit, akkor majd ő vallani fogja.

Nagy: Az más a Kovács István. De esetleg Janza Károly szintén tud. Ha nem tud, akkor én a kérdést nem fozszirozom.

Elnök: Hát nem tudott - Hát nem tudott.

Tessék, akkor van-e még kérdés?

Nagy: A következő kérdés ez a felkelőkkel való tárgyalás kérdése volt, ami engem a vallomással kapcsolatban érint. Ténylegesen ott voltak Janza Károly vezetésével. A kérdés az, hogy kinek a kezdeményezésére, hogyan kerültek hozzám a felkelők Önnel az élükön. Én kezdeményeztemé, vagy valaki más?

vagy valaki más.

Janza: A felelősök kezdeményezték ezt a beszélgetést, de a rádió állandóan ugye felszólította őket, hogy tegyék le a fegyvert. Erre föl ők különböző megbízottsíkon keresztül kapcsolatot kerestek, már korábban. A Honvédelmi Minisztériumba küldtek be embereket, és ezek az emberek azután azt jelentették, hogy ők fordultak a Parlamentbe Önhöz, vagy környezetéhez és ott azt a választ kapták, - ugye mert ők azt követelték, hogy a honvédelmi miniszterrel együtt, hogy forduljanak a honvédelmi miniszterhez. - Na most ők fordultak hozzám. Erre én felhívtam a Parlamentet és azt a választ kaptam, hogy a következő nap reggel lehet menni tárgyalni.

Nagy: Szóval javaslatot, azt hogy a felkelőket én fogadjam azt Ön tette?

Janza: Nem én tettem, azt pontosan Ön tette az egész országnak, illetve Budapestnek.

Elnök: Kérem ez a kérdés tisztázott.

Nagy: /egyszerre kiabálnak/ Azt a javaslatot, amire -

Elnök: Tisztázottnak látszik, legalább is an én számomra, és ez -

Janza: Én csak ennek folytán miután ők ezzel a kérdéssel fordultak és oda telefonáltattam, érdeklődtem a Parlamentbe, hogy lehet-e róla szó. Akkor kaptam azt a választ, hogy igen ilyen formán, mondjuk ezt az érdeklődést én hajtottam végre.

Elnök: Igen.

Nagy: Tud-e arról, hogy az az értekezlet mennyi ideig tartott?

Janza: Hát kéremszépen az az értekezlet, az körülbelül eltarthatott egy óra hosszúig.

Nagy: Milyen kérdések merültek fel azontul, amit Ön itt elmondott? Emlékszik-e arra, hogy a Varsói Szerződés kérdése ezen az értekezleten, megbeszélésen felvetődött volna.

Janza: Varsói Szerződésről nem volt ott szó, ott csupán emlékezetem szerint a fegyverletételről és annak módzatairól volt szó, hogy az hogyan történjen.

Nagy: És az Ön véleménye szerint én a Párt és a Kormány álláspontjának megfelelő magatartást tanusítottam ott a felkelőkkel szemben, vagy pedig ellenkező magatartást?

Janza: Én szerintem Ön akkor a Párt és kormány határozatának megfelelő magatartást tanusított, csak egy dologba, - csak tisztáni szeretném, megjegyezni Önnek, hogy, amikor ugye követelték, hogy adjuk vissza a fegyvert, akkor Ön azt mondta, hogy hallják, hogy a honvédelmi miniszter nem egyezik bele, mert én is mert Ön is ezt az álláspontot képviselte, én sem egyezem bele.

Nagy: Ellenben tud-e Ön arról, hogy ezen az értekezleten, vagy ennek egy részén Kádár János jelen volt?

Elnök: Miért érdekes ez?

Ugyész: Nem érdekes ez -

13. oldal

/ 1958 VI. 12 /

Nagy: Nekem fontos.

Elnök: Kéremszépen nem engedem, hogy válaszoljon, maga.

Tessék a következő kérdést -

Nagy: Nincs más kérdés,

Elnök: Észrevétele?

Nagy: Észrevételem sincsen.

Elnök: Tessék helyet foglalni. -

/ Janza Károly tanukihallgatása folyik tovább/

/ Az oldal végén, kb. 25 perc után Tari tanu vallomással folytatódik a vétel./

./.

14 oldal.

/1958.VI.12./

/Az oldal nagy részén, kb. 25 percig Tari tanu vallomása folyik, a tanu válaszol Maléter és az elnök kérdéseire./

Elnök: Kovács István következik. Tanuként fogom kihallgatni Nagy Imre és társai bűnügyében. /Figyelmezteti K-t az elnök a titoktartásra és a közlési tilalomra./

Elnök kérdéseire elmondja: Kovács István, született 1917. március 17. Nádudvar. Foglalkozása tábarnok, nívatásos tábarnok, nős, lakása: Képhasereg-tér 10./a.

Elnök: Előzetes letartóztatásban van.
Kovács: Igen.

Elnök kérdésére tanu elmondja, hogy vádlottakkal rokonai stb. kapcsolatban nincs. Elnök figyelmezteti az igazmondásra és közli K-nak azt a jogát, hogy amennyire saját magára terhelő a válasz, nem köteles válaszolni.

Elnök: Kérem, mikor és hogyan szerzett tudomást arról, hogy Maléter átállt a felkelőkhöz ?

Kovács: A pontos dátumot nem tudom megmondani, csak egy dátumhoz tudok ragaszkodni, az, hogy még mielőtt a kormány nyilatkozat, a 28-i kormány nyilatkozatok elhangzottak volna, tehát 28-án átmentem a miniszter irodájába, ahol Hazai Jenő vezérőrnagy közölte velem, hogy Maléter Pál telefonált, hogy ő nem hajlandó a minisztérium további parancsait teljesíteni, nem hajlandó a felkelők ellen harcolni. Most, hogy ez egy órával, vagy fél nappal előbb történt, mint a kormány nyilatkozatok, nem tudnám pontosan megmondani. De, hogy előbb történt ebben biztos vagyok, mert egyébként nem lett volna értelme az egész közlésnek, hogyha a kormány nyilatkozatok elhangzása után jelentette volna ki ezt a -

Elnök: Igen.

ELNÖK
KOVÁCS ISTVÁN

- És ezt követően Ön beszélt Maléterrel?

Kovács: Ezt követően 30-án déli körül Maléter felhívott telefonon és közölte velem, hogy a város területén három helyen szovjet oszlopok állnak. A hivatalos közlemény szerint azt hiszem délután két óráig el kellett hagyni a csapatoknak a város területét. Már pedig ezek a csapatok még itt tartózkodnak és amennyiben nem fogják elhagyni a várost, akkor megfogják támadni ezeket a csapatokat. Én közöltem vele, hogy ezek a csapatok, bizonyos szovjet objektumok kiürítését végzik. Ő közölte velem, hogy hol vannak az oszlopok. A Gorkij fasorban áll egy oszlop, ha jól emlékszem a Bajza utcában és a Sas hegyen. Hogy mind a három helyen olyan szovjet objektumok vannak aminek a kiürítése nem megy olyan gyorsan és tervszerűen folyik a kiürítés és semmiestre eszükbe ne jusson, hogy megtámadják a szovjet oszlopokat.

Ő ezt tudomásul vette.

A következő találkozásunk, 30-án, ha jól emlékszem rá a délutáni órákban, a késő délutáni órákban, behívtak a Miniszter Tanács épületébe a Parlamentbe. Ahol Maléterrel találkoztam.

Ott Bognár, akkor miniszter fogadott bennünket és most már nem tudom pontosan Nagy Imrének vagy Tildinek a szobájában történt-e. Leült velünk egy félreeső asztalhoz, ahol közölte, hogy a kormánynak az a szándéka hogy Malétert miniszterré jelölje ki. Kérdezte, hogy mi a véleményem. Én ott Maléter előtt megmondtam, hogy én nem értek ezzel egyet. Két ok alapján. Az egyik az, hogy én úgy vélem, hogy a szovjet csapatok ezt provokációnak fogják minősíteni. A másik ok pedig az, hogy én ellenzek mindenféle állandó fluchtoációt a kormányba, hogy naponta váltásák a minisztereket.

Meg kell mondeni, hogy Maléter evvel a véleménnyel egyet értett, és nem is miniszterré, hanem miniszter helyettesnek nevezték ki akkor.

A következő találkozásunk október 31-én a Kilián lak-tanyában volt a nemzetőrség megalakulásakor.

Ott mi nem beszélgettünk. Ő elnökölt, én lent ültem a hallgatók között, vele szemben. Ott beszélgetés köz-tünk nem történt.

A következő alkalomkor -

Elnök: Ő ott mint mi elnökölt? Milyen funkciójánál fogva elnökölt.

Kovács: Szóval én megmondom, hogy nem tudom, hogy ez hogy történt.

Elmondom az előzményeit, akkor körülbelül világossá válik, hogy hogy történhetett az.

Elnök: Tessék, röviden.

Kovács: 30-án a Belügyminisztérium Budapesti Főosztályán volt egy értekezlet, a kisegítő karhatalom létrehozásáról. Ezt az értekezletet Kopácsi Sándor hívta össze. A honvédség részéről én is résztvettem.

Ezen az értekezleten lényegében arról volt szó, hogy az akkor szabadságharcosoknak minősített ellenforradalmárok, vagy felkelők hajlandók a kormány, 27-i, és 29-i programja alapján résztvenni a rend csinálásban. A rendhelyreállításában, és harcolni az ellenforradalmi veszély ellen. Én a magam részéről is örömmel üdvözöltem ezt a javaslatot. Arról volt szó, hogy közösen fognak járőrözni a hámvédséggel és a rendőrséggel és minden olyan fegyverest, aki nem tartozik a nemzetőrség, - a kiegészítő karhatalom, - akkor még nem volt nemzetőrség, - hanem kiegészítő karhatalom, - és nem tartozik ennek a kiegészítő karhatalomnak a kötelekében, azt lefognak szerelni. Király azt a javaslatot tette, hogy össze kell hívni a csoportoknak, a különböző fegyveres csoportoknak a vezetőit és velük együtt megalakítani ezt a szervezetet. Javasoltam, hogy az értekezletet tartsuk meg a Honvédség Házában.

Ő azt javasolta, hogy a Kilián lektanya iránti megtiszteltésből tartsuk a Kilián lektarába, amit a többiek el is fogadtak.

Elnök: Ki javasolta?

Kovács: Király Béla, amit a többiek el is fogadtak. Most ezután engem elhívtak a Miniszter Tanács épületéhez és hogy ki beszélte meg Maléterrel, hogy ő fog elnökölni ezen az ülésen nem tudnám megmondani. Az előadó Király volt, de Maléter nyitotta meg. Én már kicsit késve érkeztem meg, ő már akkor beszélt mikor én megérkeztem.

És ő elnökölt ezen a megalakuló ülésen, hogy kinek a megbízásából, vagy kivel megbeszélve én nem tudnám megmondani. A honvédség részéről, a másik, ennek a 31-i ülésnek az előkészítésével Horváth Mihály vezérőrnagy maradt ott a főkapitányságon, néhány rendőrszisztával és néhány felkelő képviselővel és ők készítették elő ezt a másnapi ülést. Hogy ők beszéltek-e Maléterrel erről, vagy ki, én nem tudnám megmondani.

Elnök: Igen. Azután a következő találkozás? Ekkor már Maléter Pál honvédelmi miniszter helyettes volt?

Kovács: 31-én már akkor megjelent az újságban, a közlemény, hogy ő miniszter, honvédelmi miniszter helyettes. A következő találkozásunk ha jól emlékszem 1-én volt a Parlamentben, amikor valamilyen jelentés miatt mentem, vagy vittem be hozzá, és amikor megmondtam neki, hogy nagyon fontos, mostmár végeredményben bemenjen a minisztériumba, ő miniszter helyettes, és nem akart bemenni először a minisztériumba. Azt mondta, hogy Öneki sokkal kedvesebb a Kiliánban, és nem akart bejönni a minisztériumba.

Én aztán megmagyaráztam neki, hogy lehetetlen dolog, ő ... miniszternek, meg kell beszélni milyen problémák állnak elő. És akkor ő erre vállalkozott és 2-án délelőtt befog jönni.

2-án délelőtt ő be is jött és Janzával hármasban megbeszéltük az aktuális feladatokat. Ekkor ő tett javasla-

tot arra is, hogy kik vegyenek részt a szovjet hadsereg képviselőivel, a szovjet csapatok.. kivonásának a kérdéséről folytatott tárgyaláson.

Másodikán utána a javaslatot, amit Janza elfogadott és aláírt, átvittük a Minisztertanács épületében, ahol Somogyi Miklóssal találkoztam, aki közölte velem, hogy ne menjek vissza a Minisztériumba, mert - ahogy ő mondta az őrző angol Dudásék részéről már ki van jelölve, és agyon lőnek ha visszamegyek. - És akkor úgy döntötünk ott hármasban Szűcs Miklós ezredessel és Maléterrel, hogy nem megyünk vissza, hanem az éjszakát a Kiliánba töltjük és másnap egyenesen a tárgyalásokra megyünk.

Ugy hogy 2-án este a Kilián Laktanyába mentünk aludni.

Elnök: Igen

Kovács: Ott Maléter elmesélte, hogy hogyan állt át a felkelőkhöz. Többek között azt mondta, hogy ő meggyőződött arról, hogy ezeknek az embereknek a célja igaz, becsületes, ezek nagyon tisztességes és derék emberek. Ő maga látta, hogy a fosztogatásokat hogyan akadályozták meg. És átment tárgyalni hozzájuk a Kilián laktanyába és utána telefonált a minisztériumba, hogy nem hajlandó a felkelők ellen harcolni.

Elnök: Igen. Ez, a Maléter Pál elbeszélése személyesen történt?

Kovács: Igen.

Elnök: Mikor történt az ő átállása?

Kovács: Nem tudok, nem mondott dátumot, de még mielőtt a kormány, -mert szóval, hogyha a felkelés, az ellenforradalomnak, forradalomnak nyilvánítása után történt volna akkor semmi érdekes nem lett volna benne. - Tehát a logika szerint előbb kellett neki történnie, de dátumot nem tudok mondani. -

Elnök: Igen.

Kovács: Ugyanakkor bejött egy, ha jól emlékszem rá főhadnagyi rangban lévő tiszt, jelentette Maléter Pálnak, hogy a sérült harckocsikat, amiket ott a Corvinisták megsemmisítettek el akarják vinni, elkarják vinni. Mostmár nem tudom hogy magyar részről, azt hiszem, hogy magyar részről volt ez. Hát hiszen szovjet csapatok akkor már nem voltak ott. Tehát a magyar páncélos katonaság részéről. És, hogy kiadhatja-e ezt a ..? Ő nem javasolja, hogy kiadják. Maléter azt mondja, hogy .. ne engedjenek elvinni semmit. Én sem is vitték el. Másodikán együtt mentünk vissza a Parlamentbe. Elseje után, 3-án délben ott volt a Vegyes Bizottság első ülése. Meg kell még mondani azt, hogy a második esti beszélgetés során Maléter elmondotta, hogy kommunista ő, hogy hátra egy lépést nem teszünk, hogy sem gyárat sem földet vissza nem adunk, de hogy a szovjet csapatok menjenek ki. Elmondotta többek között azt is, hogy a Kilián az egy igen erős épület. Jól berendezett erőd tulajdonképpen, és amennyiben a szovjet csapatok

11. 11. 1958
KÖZPONTI LEVÉLTÁR

- nem fognak kimenni Ő bezárkózik oda és Ő védekezni fog. Ez volt 2-án este az álláspontja. Mi magyaráztuk neki, Szűcs elmondta, hogy ez egy gyerekes és naiv elképzelés, a szovjet technikával szemben ellenállni. Kitarított e mellett az álláspontja mellett.
- 3-án délben a tárgyalás első ülésén, elsőnek Erdélyi Ferenc a bizottságnak az elnöke.. szólalt fel, aki véleményem szerint igen jól adta meg az alaphangját ennek a megbeszélésnek, azzal, hogy különbséget kell tenni a Varsói Szerződés alapján itt tartózkodó csapatok és a többi szovjet csapatok között. És mi csak arról a tárgyaljunk, akik azután jöttek be az országba, akik a Varsói Szerződés alapján tartózkodnak ~~is~~ itt, azok majd akkor, az a kérdés akkor kerül tárgyalásra, ha majd egyáltalán a Varsói Szerződés ugye végleg megdőlt.
- Utána Maléter szólalt fel, aki egész egyszerűen ezt a követelést állította fel, hogy hét nap alatt bejöttek a szovjet csapatok és hét nap alatt menjenek is ki. Én szintén felszólaltam, már akkor miniszter volt Maléter egyébként. Saját miniszteremmel ~~között~~ szemben kellett ebben a kérdésben szállnom. Én megmondtam, hogy először is tudom, hogy ilyen tömegű csapatot amelyik itt tartózkodik, nem lehet ennyi idő alatt kivonni, az ország területéről. Másodszor pedig teljesen egyetértek Erdélyinek azzal a véleményével, hogy különbséget kell tenni a két rész között. - Malisin hadseregtábornok elmondta, hogy milyen nehézségeik vannak és mik a követelményeik ahhoz, hogy a kivonást végre lehessen hajtani. Ha jól emlékszem rá 16. pontot sorolt föl.
- Ezeket parlamenti gyorsíró leírta.
- Az ülés után leültünk, hogy megtárgyaljuk ezeknek a pontoknak a teljesítési lehetőségét. Szűcsnek és nekem az volt a véleményem, hogy minden pontot teljesíteni kell. Maléter eleinte három pontban ellenkezett, - nem értett egyet.
- Ez a 3. pont a következő volt. Az egyik, a szovjet csapatok azt kérték, .. parancsnokság azt kérte, hogy ünnepélyesen bucsúztassák el az elmenő szovjet csapatokat. Maléter azt mondta, hogy csak az utolsó kivonuló oszlopot lehet ünnepélyesen elbucsuztatni.
- A második az volt, hogy a szovjet emlékműveket még a csapatok kivonulása előtt állítsuk helyre.
- Maléter evvel szintén nem értett egyet. Azt mondtam, hogy a kivonulás után helyre fogjuk állítani, ennek eljön az ideje.
- A harmadik, hogy a sérült szovjet technikát, amit a felkelők kezére került azt adjuk vissza. Maléter azt mondta, hogy ezt majd csak utolsó szerelvényként adjuk vissza.
- Meg kell mondani, hogy hagyta magát meggyőzni, szóval mire fölkészültünk az esti tárgyalásra egyetértett Ő is az összes pontokkal, hogy minden kérdését a szovjet parancsnokságnak teljesíteni kell. Sőt az a véleménye

- is megváltozott délután folyamán, ami délbe még tartott, hogy hét nap alatt menjenek ki a szovjet csapatok, mert közbe elhangzott a Mindszenty második beszéde, és Vas Zoltánnal beszélgettünk, Maléterrel hármesban és sikerült ott meggyőzni arról, hogy egyáltalán nem kell siettetni a szovjet csapatok kimenését, mert ellenforradalmi veszély van. Ő ezt akkor el is fogadta, és az esti tárgyalásnál már úgy indultunk el, hogy nem fontos sürgetni nagyon ezt a kivonulást.

Lényegében ez az, amit elkartam mondani.

Elnök: Kérdés van? -

Egy hang: Miért a Kiliánban volt az értekezlet és miért nem a HM-ben?

Kovács: Nem a HM-ben, hanem a Honvédség házában, és én oda javasoltam, a Tiszti házba.

egy hang: Igen.

Kovács: Király Bélának volt az a javaslata - Ezen az értekezleten Maléter egyébként nem vett részt, Ő nem volt ott ezen az értekezleten. Királynak volt az a javaslata -

Ügyész: Kérnémszépen Maléterrel kapcsolatban egyetlen kérdést? Október 31-én, a Kilián Laktanyában való értekezleten Maléternek a felszólalása szovjet ellenes volt-e és a felkelőket dicsőítette-e?

Kovács: Meg kell mondanom, én úgy emlékszem rá, hogy a szovjet csapatokról különösebbet egyáltalán nem beszélt ebbe a megnyitó beszédébe. Hát a felkelőket akkor meg mindenki dicsőítette. Hát különösebben nem dicsőítette. Ott én nekem egy nagyon lényeges benyomással ragadt meg Maléterrel kapcsolatban. Az ő felszólalásával kapcsolatban bennem.

Az elnöki beszéde közben valaki soronkívül szót kért, s azt mondta, hogy ezt a mai értekezletet nem lehet megtartani, mert Dudásnak a képviselői nincsenek itt. Mire Maléter nagyon élesen -

Ügyész: Köszönöm nekem más nem kell. -

Kérem még egyet, hogy Imre szerepével kapcsolatban, -

Elnök: /közbe szól/ Bocsánat, bocsánatot kérek.

Tessék nagyon röviden elmondani. Ismeri a bíróság, de tessék röviden elmondani. Mi volt Dudás -

Kovács: /közbe szól/ Szóval Maléternek az volt a válasza, hogy egyáltalán nincs is szükségre Dudásra, Dudás, Varga Bélának az embere és semmiféle idegen ügynökkel nem tárgyalunk és nem állunk szóba.

Ez volt az egyik jelenet. Még egymáshoz hasonló jelenet volt. Ha jól emlékszem rá Gergelynek hívták a Corvinistáknak az egyik vezetőjét. Pongrácz Gergely. Ez a Pongrácz Gergely -

Ügyész: Nem erre irányult a kérdésem. Ezt a Pongrácz Gergely kérdést ötször ismerjük már.

Elnök: Azért, ahogy a tanu vall, -

Ügyész: Ne nem tettem fel ilyen kérdést.

Elnök: Tessék folytatni.

Kovács: A Pongrácz Gergely belekötött ott Maléterbe, hogy ő nem bizik meg Maléterbe, mert Maléter ellene harcolt. Kivette a pisztolyát és levágta az asztalra, hogy ő pedig el is megy innen, aztán úgy békítették össze őket.

Elnök: Aztán kezét fogták?

Ugyéssz: Kérem, egyetlen kérdést és röviden szeretnék rá választ kapni. A leghírhedtebb terrorista szervezet volt a Corvin Köz. Ennek a felszámolását Nagy Imre megakadályozta, igen-e, vagy nem.

Kovács: Meg kell mondani, hogy ez nem olyan egyszerű kérdés. Bizonyos mértékben feltétlenül megakadályozta.

A következőképpen történt a dolog. 26-án vált előttünk világossá a Minisztériumban, hogy egy ilyen Corvin köz-i csoport létezik. Több szovjet harckocsit kilőttek ott. Szovjet katonákat megsebesítettek. Sőt kaptunk jelentéseket, sőt a politikai főcsoport főnökség egyik tisztjének sikerült velük érintkezésbe kerülni és ezeknek azt mondták, hogy ők hajlandók letenni a fegyvert. Ő meghozta a hírt. Én jelentettem a szovjet csapatok ottoni parancsnokának és a különleges hadtest törzsfőnökével kidolgoztunk egy ultimátumot, mely ultimátumot beolvastak nekik rádiós kocsin. Ez az ultimátum azzal végződött, hogy amennyiben nem teszik le a fegyvert, akkor meglesznek semmisítve. A megsemmisítésre vonatkozólag a különleges hadtest parancsnokának az elképzelése az volt, hogy tűzérsséggel fogja lőni azt a negyedet. Kijelentettem a Honvédelmi Minisztériumban lévő Politikai Bizottsági tagoknak és a Hadi Tanácsnak, amelyik ott volt, ezt a dolgot, akik fölhívták, - nem tudom személyesen kihívta föl, Apró-e, Földes-e, vagy Janza, Nagy Imrét és jelentették neki, hogy egy ilyen elgondolás van.

Nagy Imre válasza, majdnem szószó szerint, a jegyzet füzetben le van jegyezve, mert én tolmácsoltam később Apró vagy Földes elvtársnak, Földes elvtárral mentünk át Malisinhoz és én tolmácsoltam oroszul Nagy Imrének a válaszát. Aminek a lényege az, hogy ő ezzel nem ért egyet. Ezekkel a fiatalokkal egészen más módon kell bánni. Más eszközöket kell használni. Amennyiben ezt a tervet végrehajtanánk, a most megalakult kormány tekintélyét veszélyeztetnénk és lemondással fenyegetett ebben az esetben.

Malisinnel ezt közöltük, aki tudomásul vette, azt mondta rendben van. Nem fogja tűzérsséggel lövetni az a negyedet. Majd ellenben mondják meg a minisztertanács elnökének, hogy vegyék komolyan ezt a dolgot, mert ő katonai uton fog eljárni. Ugy hogy ezt közölték-e Nagy Imrével azt nem tudom.

Most ezután 27-én, neki ültünk egy másikféle tervnek a kidolgozásához. Helyesebben már 26-ról 27-re virradó éjszaka is fölmerült néhány elgondolás. Ennekem volt olyan javaslatom, hogy robbantsuk föl alagsoron keresztül a Corvint, hogy ne a környező polgári lakosságot

/1958. VI.12./

15. oldal.

érje a baj, hanem az ellenforradalmárokat. Földes elvtárs be is hívott egy ismerős mérnököt, aki állítólag ismerte a ...t, de nem tudott segíteni ebben a dologban. Így 27-én a szovjet csapatokkal együtt közösen kidolgoztunk egy tervet, aminek a lényege az volt, hogy három irányból harckocsikkal megközelítjük a Korvint, szovjet harckocsikkal tűz alá vesszük, majd rajtuk keresztül egy magyar zászlóalj támad és felszámolja az egész társaságot. Ez az akció 28-án reggelre volt tervezve. 28-án reggel meg is indult, azonban a tüzrendszerük olyan jól volt megszerelve ennek az ellenforradalmi bandának, hogy meg se tudták közelíteni a Corvin épületét, a harckocsik sem, kilőtték a harckocsikat. Erre úgy volt, hogy átdolgozzuk a tervet, és meg fogjuk ismételni. Közben 28-án az ismert politikai események történtek, hogy történt-e személyes beavatkozás másodszer Nagy Imre részéről, vagy nem, arról nem tudok, nincs tudomásom, de valószínűnek tartom, hogy a forradalomra nyilvánítás miatt maradt el az akció megisméllése, mert 28-án délután a szovjet csapatok kivonására került a sor. Tehát a radikális, első felszámolást Nagy Imre személyesen akadályozta meg.

Elnök: Tessék.

Maléter védője: Maléter védelmében. Emlékszik-e tanu arra, hogy a 28-i kormánynyilatkozatot több órával megelőzte a tűzszünet rádióban való kihirdetése?

Kovács: Talán két órával előzte meg, ha jól tudom.

Maléter védője: Következő kérdésem, -

Elnök: Bocsnát, a kérdést nem értettem.

Maléter védője: Emlékszik-e a tanu arra, hogy a 28-i kormánynyilatkozatot több órával megelőzte a rádióban való tűzszünet kihirdetése? - Erre mondta tanu, hogy talán két órával. A következő kérdésem, a 31-i Kilián-laktanyai gyűlésen tett-e Maléter Pál nyilatkozatot politikai állásfoglalásáról? Emlékszik-e erre?

Kovács: Hát erre, amit az előbb említettem, hogy sammitféle idegen ügynökkel nem tárgyalunk, ez részben politikai állásfoglalás volt,

Maléter védője: Mondotta-e, hogy ő kommunista?

Kovács: Erre nem emlékszem, hogy ő mondotta volna, egyébként ő nekem és Szücsnek több alkalommal hangsúlyozta és mondotta, hogy ő párttag és az is marad.

Maléter védője: Mi volt az álláspontja Maléternek az Ön tudomása szerint november .. a rehabilitálás.. de régi katonatisztek vonatkozásában?

Kovács: Ezen a megbeszélésen, amit Janzánál tartottunk, ez a kérdés is felmerült, ez a kérdés is felmerült. Ha jól emlékszem, én javasoltam azt, hogy egyelőre nem rehabilitálunk, hanem jelentkezzenek azok a tisztek, akik 48 után szolgáltak a hadseregben, tehát nem a régi horthysta tisztekről volt szó, hanem 48 után, akik kikerültek a hadseregből. Jogosan vagy jögtalnul. És majd egy későbbi időpontban arra .. egy rehabilitációs bizottságot, és ezek meg.. ezeket az ügyeket. Maléter ezzel egyetértett.

ELMAGYAR
KÖZPONTI LEVÉLTÁR

15. oldal.

/1958. VI.12./

Maléter védője: Emlékszik-e arra, hogy ekkor vagy más alkalommal olyan intézkedést tett, vagy kívánt, hogy a H.M.-ben, az H.M. épületébe csak olyan személyek léphetnek, akik október 23-a előtt jogosultak voltak bejárni?

Kovács: Ez - ezt másodikán és 3-án, kétszer, háromszor is telefonon rendeltük el a minisztérium részéről, senki mást ne engedjenek be, csak azt, akik a minisztérium dolgozói voltak és ..

Maléter védője: Maléter közreműködésével?

Kovács: Maléter akkor, mint miniszter is, adott erre utasítást, ezt főleg az váltotta ki, hogy Somogyi közölte, hogy ottvannak Dudásnak az emberei.

Maléter védője: Még egy kérdésem van, -

Kovács: Sőt ezzel kapcsolatban még megemlíthetek valamit, felmerült az a kérdés, hogy kik lehetnek ezek az ürszangyalok, és többek között Király Béla és Zómi?/ ezredes személye merült fel, és attól beszélgettünk ott hármasban Szüccsel és Maléterrel, hogy le kellene őket valamilyen módon tartóztatni. De erre már nem került sor.

Maléter védője: Milyen volt Maléter és Király egymáshoz való viszonya?

Kovács: Meg kell mondani, hogy én nem is láttam őket lényegében egyszer sem beszélgetni. 30-án a Budapesti Főosztályon tartott értekezleten Király, mint a .. és Maléter iránti megtiszteltetés formáját javasolta, hogy ott legyen ez az értekezlet, ahol megalakul a kisegítő karhatalom. De ezt Maléter tudta és Maléter előzetes beleegyezése nélkül - Malétert majd fel fogják erre szólítani.

Maléter védője: Egy konkrét kérdés, tudja-e azt a tanu, hogy Király november 2-án valaminő parancsot adott a Maléternek való engedelmesség, a Maléter utasításainak teljesítése tekintetében?

Kovács: Erről nincs tudomásom.

Elnök: Védőknek nincs kérdésük? - Kérem, amikor megkérdeztem, hogy a vádlottak közül Maléter Pállal van-e rokonni viszonyban, haragban, nem kérdeztem meg, hogy Nagy Imrével van-e haragban van rokonni viszonyban?

Kovács: Semmi ilyen nincs.

Elnök: Nagy Imre, van észrevétele?

Nagy: Kérdést nem teszek fel, hanem észrevételem van a Corvin-közi eseményekkel kapcsolatban. Azt nem akarom megismételni, már jegyzőkönyvileg lerögzítettünk megelégedőleg, a párthatározatra való hivatkozással az én álláspontomat, hogy én Apróval beszéltem, Aprónak megmondtam, hogy ellene vagyok, - A következőket kívánnám azonban tisztázni itt, ezzel kapcsolatban. Kovács István tanubeszélt arról, hogy a Corvin-köz ellen tüzéségi tüzet terveztek. Én azt szeretném, hogyha részletesebben beszélne arról, hogy ezt a tervet bent a haditanácsban hogy fogadták, mi volt a vélemény ezzel a tervvel kapcsolatban, miért merült fel az az elv, amit ön javasolt, amit itt a tanu elmondott, hogy ..ni kell, hogy sőt egy harmadik .., hogy egy helikopterrel, azt hiszem, az is az ön terve volt, hogy helikopterrel kell bombázni. Ezt szeretném,

15. oldal.

/1958. VI.12./

ha ezekre a kérdésekre tanu konkrétan választ adna.

Elnök: Kérem, egész röviden tud választ adni?

Kovács: Igen, tudok adni. Szóval általában az volt az álláspontja a haditanácsnak, hogy ezt a tűzérsséggel való - tűzérsségi előkészítést nem já lenne jó végrehajtani, mert igen sok ártatlan embert is érinthetne, abban a körzetben, ezért valami más módszert kell keresni. Éppen ezért fordultak Nagy Imréhez. Ez általános álláspont volt ott.

Nagy: Ez általános álláspont volt a Központi Vezetőség azon tagjai - tagjai voltak a stábnak, szintén ezen az állásponton voltak, hogy ezt nem lehet, Malinyinnel ezt is közölték, én kértem Aprót, hogy ezt Malinyinnel közölje, közölték is, akkor merültek fel azok a tervek, amiről Kovács tanu itt beszélt, hogy más módszerekkel kell -

Elnök: Most a vallomásában nem így hangzott el. Hogy van ez? Mert a vallomásában azt mondta, hogy felmerült először az a terv, hogy alulról robbantsák fel, azután - mikor ez - erre behívtak embert és nem eredményezett, akkor merült fel a tűzérsségi -

Kovács: Szóval akkor, amikor az első terv, tehát a tűzérsségi előkészítésre való végrehajtás, ez volt a legelső. A többi mind utána.

Elnök: Más észrevétel? - Nincs. - Maléter Pál.

Maléter: Tud-e Ön arról, hogy a felkelőktől október 28-án fal-
áttöréssel foglaltuk el a Ferenc-köruti épületrészt.

Kovács: Öntől tudok róla. Szóval - lehet ezt kicsit részletesebben? - Csak annyit, hogy 2-án este, amikor ott töltöttük az éjszakát Maléternél, Maléter elmesélte, hogy mind a két oldalán a Kiliánnak, az egyik oldalán egy diákszálló volt, a másik oldalán egy munkásszálló, felkelők voltak, ellenforradalmárok voltak, és ők áttörték a falakat, és úgy kezdték őket egymásután leszerelni.

Elnök: Demikor?

Kovács: Ez 28-a előtt volt.

Elnök: De a kérdés az volt, hogy 28-án történt ez, erről tud-e?

Kovács: Hogy 28-án, arról nem tudok.

16 oldal.

/1958.VI.12./

Elnök: Arról nem tud, hogy ez mikor történt volna ..

Kovács: Azt nem tudom, hogy 28-ig történt -

Elnök: Tessék.

Maléter: Elnök ur .. kérdésem van .. szintén a szembesítés-sel kapcsolatban, a szembesítési vallomás és a mai .. bizonyos értelemben .. saját magam céljára. A szembesítésün-kor Kovács vezérőrnagy azt mondta, hogy mielőtt ujságban olvasta volna, a kormánynyilatkozatot, akkor hallott róla a Hazai vezérőrnagytól, hogy én átálltam és akkor hozzáfűzte, hogy az ujságot ő 29-én reggel olvasta. Most azt szeretném tudni, hogy ő fenn tartja ezt, vagy pedig úgy van, ahogy ma mondja ?

Elnök: Tessék.

Kovács: Szóval én valóban rádióban nem hallottam a nyilatkozatokat, én ujságban olvastam 29-én reggel. De, hogy a nyilatkozat -

Elnök: Hát azelőtt nem tudott róla ?

Kovács: De épp azt akarom mondani, de tudni tudtam, mindjárt a leadása után velem közölték, hogy ilyen nyilatkozatok hangzottak el és a Hazai nyilatkozata előbb történt. Szóval nem azt mondta, - én megmondom, hogy egész egyszerűen illogikátlannak tartom az egészet és ezt Maléterrel már a szembesítés során is vitattuk, hogy miért kellett volna bejelentenie az ellenforradalom, forradalomá nyilvánítása után, hogy ő pedig nem hajlandó tovább úgy harcolni az ellenforradalmárok ellen, amikor már nincsenek, már forradalmárok és tüzsszünet volt és ők voltak a nemzeti hősök, hogy ezt miért kellett volna bejelenteni.

Elnök: További kérdés ?

Maléter: Tudja-e a tanu azt, hogy ki hívott fel engem a Kilián-laktanyában 30-án délután a 31-i értekezéssel kapcsolatban ?

Kovács: Nem tudom. Szóval tudom, hogy Uszta vezérőrnagy elment tárgyalni Maléterhez, akkor amikor mi budapesti főosztály épületébe mentünk. Ő onnan - nem maradt ott az értekezleten, hanem elment Maléterhez, de hogy ki telefonált és ki beszélt vele, nem tudnám megmondani.

Maléter: Milyen céllal jött Uszta vezérőrnagy hozzám ?

Kovács: A következő történt, az összekötő tiszt átjött a főkapitányságról, vagyis a budapesti főosztály épületéről 30-án azzal, hogy a honvédség képviselői menjenek át a főosztályra, ahol megbeszélés lesz a kiegészítő karhatalom ügyében. Ez Rákos őrnagy volt, honvéd őrnagy. Rákos egyben azt is közölte, hogy ott tartózkodik valamelyik ujság-író, nem tudnám pontosan a nevét, aki szeretné, ha Maléterrel összeköttetésbe kerülhetne. Nekem nincs Maléterrel semmi összeköttetésem, vegye fel a telefont és hívja fel telefonon, hogyha beszélni akar vele, de Uszta azt mondta, hogy ő majd elmegy Maléterért és elhozza oda az értekezletre. Utána átment Janza miniszterhez, ~~újra~~ Uszta,

16 oldal.

/1958.VI.12./

jelenteni, hogy elmegyünk és engedélyt kérni, hogy elmenjen Maléterhez. Velünk együtt átjött a főkapitányság épületébe, ott már Királyt ott találtuk akkor ésmielőtt az értekezlet ott megkezdődött volna, ő eltávozott és elment a Kilián-laktanyába Maléterhez. Ennyit tudok csak.

Elnök: Uszta vezérőrnagy akkor érkezett, azelőtt érkezett haza a Szovjetunióból ?

Kovács: 2-3 nappal azelőtt érkezett haza, 26-án még ott volt.

Elnök: Lehetséges, hogy tájékozódás céljából ment Maléterhez ?

Kovács: Ő azzal ment, hogy el fogja hozni erre a megbeszélésre Malétert a főkapitányságra.

Maléter: Köszönöm, csak ezt a választ akartam hallani. Mikor, kinek az utasítására kezdte a honvéd vezérkar tájékoztató térképek készítését a minisztertanács részére ?

Kovács: A tájékoztató jelentések az első naptól kezdve készültek, 25-től, vagy 24-től kezdve, mindennap készült.

Maléter: Engedélyt kérek, hogy lerövidíthessem a kérdést, arra, hogy én parancsomra, vagy nem az én parancsomra ?

Elnök: Kérem bocsánat, egy kérdést nem tisztáztunk a tanúval, volt-e a Parlamentben olyan jelenet, amikor a Maléter Pál vidlott a külföldi újságíróknak valamilyen térképet akart megmutatni ?

Kovács: Erről én csak közvetve tudok, erről csak közvetve tudok.

Elnök: Ön közvetlenül nem tud erről ?

Kovács: Nem, nem tudok róla. Azt tudom, hogy az újságírók öt körülvették, két újságíró odament hozzá, mikor a tárgyalás első üléséről kijöttünk én utána a tereméből eltávoztam, hogy ő tárgyalta-e velük, beszélgetett, nem tudom, itt tudtam meg a különböző .. hogy felmerült ez a kérdés.

Elnök: Ertem.

Maléter: Jelentette-e önnek Szücs ezredes 25-e és 28-a között, hogy én a Kiliánban körül vagyok véve a felkelőktől ?

Kovács: Több ízben is volt ilyen jelentés, nem is ez volt, hogy körül van véve a felkelőktől, hanem Maléter azt kérte, hogy értesítsük a szovjet elvtársakat, hogy ne állják a felkelők helyett, ugyanis ő be van ékelve felkelő csoportok közé és az ő épületéből - kétszer, vagy háromszor volt, ha jól tudom, ilyen kérés, amit továbbítottunk is a szovjet csapatok felé.

Maléter: Olyan jelentése Szücs ezredesnek volt-e, vagy másnak a vezérkartól, hogy én 27-én, vagy 28-án bejelentettem a miniszternek, illetve 28-án, vagy 29-én bejelentettem a honvédelmi miniszter felé, hogy a kormány értékelése alapján, a felkelőkre többet nem tüzelek? A főügyeletől, vagy Szücsstől az ilyen jelentést ön továbbítás céljából kapott-e vagy sem ?

Kovács: Ez azonos azzal, amit én már néhányszor elmondtam ma este, hogy betelefonált, hogy hajlandó harcolni a felkelők ellen, de az én tudomásom szerint ez a jelentés, a miniszteri - én úgy tudom.

III. MAGYAR
KÖZTUDOMÁNYOS AKADÉMIA

16. oldal.

/1958.VI.12./

Maléter: Köszönöm. A Bognárnál történt 30-i megbeszélésünkön, ez nem kérdésképpen, rögzíteni szeretném, nem arról volt szó, hogy miniszter legyek, hanem arról volt szó, hogy miniszterhelyettesnek terveznek. És a miniszterhelyettesi tervemmel kapcsolatban volt a Kovács vezérőrnagynak az az észrevétele, hogy nem tartja, mert vörös posztónak tart engem, még ezt a szót használta.

Elnök: Már a szovjet csapatok szempontjából?

Maléter: Igen, a szovjetek szemébe a hirverés, az akkor városzerte levő hirverés miatt, engem vörös posztónak tart és nem tartja helyesnek, hogy én legyek a ~~miniszter~~ miniszterhelyettese.

Kovács: Én úgy emlékszem rá, hogy miniszter -

Elnök: Arról volt szó, hogy miniszter és Maléterrel együtt beszéltek le. Tessék.

Maléter: Kérem az elnök urat, nem tudom, hogy csatolták-e vagy sem, én kértem csatolni, megállapítani a parlamenti jegyzőkönyvből, hogy én a parlamenti értekezleten soha, azt, hogy két nap alatt vonuljanak ki a szovjet csapatok,

Elnök: Két hét.

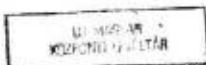
Maléter: Két hét alatt vonuljanak ki a szovjet csapatok, nem kértem. Én ott nem a saját nevemben beszéltem, a kormány nevében, ennek következtében december 31-re kértem a szovjet csapatok kivonását, tehát mindössze annyi különbség volt, hogy a szovjetek azt mondták, hogy 7-én kezdik a kivonulást és január 31-re fejezik be, a magyar kormánynak viszont az volt az álláspontja, hogy minél hamarabb kezdjék meg, december 31-re fejezzék be. Ez a parlamenti jegyzőkönyv gyorsírója által, így van rögzítve, tehát én nem két hetet kértem, hanem ~~xxx~~ november 3-tól, december 31-ig.

Kovács: Én úgy emlékszem rá, hogy ezt a kijelentést tette, hogy egy hét alatt jöttek be ezek a csapatok, egy hét alatt jöttek be, egy hét alatt menjenek ki.

Maléter: Ha ilyen kijelentésem lett volna, erről a parlamenti jegyzőkönyv ...

Elnök: További észrevétel?

Maléter: Van kérem. A szovjet technika .. és emlékművekkel kapcsolatban, amikor szintén .. és akkor azt .. a népbíróságnak jelenteni, hogy mivel a szovjetek ezt határidőhöz kötötték, tehát november 7-ig, azért mondtam én azt, hogy a szovjet technikát november 7-ig, mi az egész ország területéről összegyűjteni nem tudjuk, ez fizikai képtelenség. Bucsuztatásnál szintén nem tudjuk biztosítani, mert Magyarország majdnem községében szovjet/?/ hadseregek voltak Magyarországon, biztosítsuk azt, hogy a községi előjáróság a hivatalos bucsuzást megcsinálja. Akkor novemberben, önök is talán emlékeznek rá, nemolyan ~~xxx~~ volt a hangulat, hogy mi november 3-tól, nov. 7-ig el tudjuk érni azt, hogy minden községben virággal bucsuztassák a szovjeteket. A harmadik pedig az emlékművekkel kapcsolatban

az is fizikai képtelenség márvány, vagy bronz, vagy más emlékműveket, 3-tól, 7-ig helyreállítani. Ezekben az álláspontom az, hogy az emlékművek helyre lesznek állítva, mégpedig azok az emlékművek, amelyeket a magyar nép helyreállítani kíván.

Kovács: Lehet, hogy Maléter elgondolása -

Maléter: Nem ..

Elnök: Kérem, kérem, azért itt egyet le szeretnék szögezni, a szovjet harcosok Magyarországot felszabadították. Azok a szovjet harcosok, akik az életüket áldozták, azoknak az emlékműveit lerombolták és itt ön megint azt hangsúlyozza, hogy, amikor a szovjet harcosok ki akarták akarnak vonulni és azt mondják, hát tessék helyre állítani azokat az emlékműveket, amik a magyar szabadságért hősi halált halt szovjet harcosok emlékművei, erre azt válaszolja, hogy majd azt fogják helyreállítani, amit a magyar nép akar. Le szeretném én szögezni ezt. - Most tessék folytassa.

Maléter: Engedje meg, hogy az ön észrevételeire tegyek - ?

Elnök: Az ön észrevételeire ne tegyen észrevételt. Folytassa a tanu vallomásával -

Maléter: Elnök ur, én harcoltam a szovjeteknek az oldalán, mint partizán.

Elnök: Na tessék -

Maléter: Ezt le kívánom szögezni. Tudja-e ön, hogy mi volt az elhatározás Királlyal és Zolyomival kapcsolatban az önök november 2-án, a 2-a esti jellemzése/? alapján ?

Kovács: Beszélgettünk arról, hogy le kell őket tartóztatni, de konkrét formát, hogy mikor hol, milyen körülmények között ezt nem -

Maléter: Köszönöm, más kérdésem nincs. .

Elnök: Helyre mehet.

Egy férfi hang: Én szeretnék -

Elnök: Tessék.

Férfi hang: Kérem mondja meg azt, hogy valamilyen hadműveleti tervet, kidolgozott-e a hadműveleti osztály ?

Kovács: Nem tudom milyen vonatkozását. Kérem szóval kidolgoztuk többek között ezt a Corvin elleni tervet.

Férfi hang: Nem ezt akarom, hanem a szovjet csapatok ellen/? / ?

Kovács: Tudomásom szerint, még csak kísérlet sem volt ilyenre.

Férfi hang: Személyesen - ?

Kovács: Személyesen nem, hogy nem tudok, még a csoport főnökség maga sem dolgozott ki.

Férfi hang: Azt kérdeztem a hadműveleti .. ?

Kovács: Nem, nem. Arról tudok, közvetve szintén, hogy 2-án délután a honvédelmi bizottság Kovács alezredest beszámoltatta és mikor beszámolóját befejezte, megmondták neki, hogy nagyon rosszak az értesítései, mert sokkal több szovjet csapat van Magyarországon, mint amennyiről ő tud, és, hogy ezzel kapcsolatosan dolgozzanak ki megfelelő terveket. De, hogy milyen tervekre gondoltak nem tudom, én 2-án déltől a minisztérium épületében nem voltam, úgy hogy erről nem tudok semmit.

16 oldal.

/1958.VI.12./

Elnök: Akkor a kihallgatását - erre vonatkozólag nincs észrevétele?

Maléter: Nincsen.

Másik hang: Egy kérdést tessék megengedni?

Elnök: Tessék.

Másik hang: Tud-e Maléter részéről olyan tervezett intézkedésekről, amelyek a rend helyreállítását, megszilárdítását célozták?

Kovács: Ilyen beszélgetés közöttünk több is lezajlott és konkrétintézkedések is voltak, amiben Maléternek is része volt, vagy egyenesen ő adott parancsot. Az egyik ilyen Dudás letartóztatásával kapcsolatos volt. Kétszer, vagy háromszor kértük Nagy Imrét, hogy engedje meg, hogy Dudást letartóztassuk. Először, meg kell mondani, hogy elment a kérdés mellett, szóval nem kaptunk rá választ. Ha jól emlékszem rá, 2-án délután sürgetésre, azt mondta, jó hajtsák végre és azután Maléter személyesen - én mentem először a telefonhoz, azután azt mondtam Maléternek, hogy te menj oda, mert te vagy a miniszter, neked jobban végrehatják a parancsodat. Felhívta először Kopácsit, azután másodszer .. vagy Királyt, nem tudom már, és mind a kettőnek parancsot adott, hogy Dudást le kell tartóztatni. 3-án ugyanilyen parancsot kapott Mártonvezredez, akkor megtudtuk, hogy a honvéd akadémia épületében tartózkodik éppen Dudás. Onnan telefonált is rögtön az akadémiára, ahol őrizetbe is vették, azután kiengedték. Másik ilyen intézkedés volt a rend helyreállításával kapcsolatban, amikor a Külügyminisztériumot valamelyik ellenforradalmi banda, 2-án este megtámadta, ávosokat keresve. Az ő beleegyezésével, a miniszter beleegyezésével adtak utasítást arra, hogy .. menjen ki és csináljon azonnal rendet.

Másik hang: S hogy mentek ki?

Kovács: Szóval én azt a parancsot adtam, hogy menjen ki csapatokkal és fogja el az egészbandát. Kiment, személyesen tárgyalt velük és elküldte őket. Ez volt az egyik, amelyik szöveget ütött a fejünkbe és éppen ezért kezdtük gyanítani hogy Zolyomiz??/-nak ezekkel valami kapcsolata van. A harmadik ilyen, robbantások voltak, hallottak a Parlamentben, Tildy Zoltánt kérdezte, hogy mik ezek a robbantások, Királyt hívtuk fel, vagy a törzset, aki utána nézett és utána jelentette, hogy állítólag ellenforradalmi csoportok ávosokat kerestek az új földalattinak az aknáiban és oda dobálnak kézigránátokat, robbantgatnak. S ezzel kapcsolatban ő adott utasítást, hogy azonnal .. szüntessék meg. Azonkívül másodikán délután, helyesebben 3-án délutána két tárgyalás között, megbeszéltük azt, hogy egy magasabb parancsnoki értekezletet fogunk összehívni, végeredményben ideje, hogy a kommunista parancsnokokat összehívják és megbeszéljük velük a teendőket. És BZücs Miklós kapott feladatot, hogy ezzel kapcsolatban állítson össze egy kérdés sorozatot, hogy milyen kérdéseket kell felvenni. Többek között ebben szerepelt az is, hogy minden fasiszta, vagy ellenforradalmi megmozdulással szemben, a legkiméletlenebbül el kell járni.

Elnök: Mi szerepelt még ebben?

Kovács: Sorban -

Elnök: A szovjet csapatokkal kapcsolatban?

Kovács: Konkrétan a szovjet csapatokkal kapcsolatban nem volt semmi, az volt benne, hadművelési tervet a hadművelési csoportfőnökségnek át kell dolgozni, két változatban. Az egyik változat az, hogy a szovjet csapatok nem mennek ki az ország területéről, a másik változat az, hogyha kivonulnak az ország területéről.

Elnök: Köszönöm. - Észrevétel? - Tessék.

Nagy: Egy észrevételem van Dudás letartóztatásával kapcsolatban. November 2-án először, első ízben Maléter nem telefonon, hanem személyesen, nálam az én szobámban tett erre javaslatot, én én személyesen telefonáltam Király Bélának, utasítást adtam neki a letartóztatásra. Ezt akartam korigálni, más megjegyzésem nincs.

Kovács: Ez nem teljesen így volt.

Elnök: Ön fenntartja, hogy úgy volt, ahogy Ön mondta?

Kovács: Legalább kétszer előzőleg tettünk javaslatot ezzel kapcsolatban, és nem kaptunk konkrét választ, ott, szóban - nem telefonon, szóban tettünk erre javaslatot Nagy Imrénél. És utána azután harmadszor kaptunk rá engedélyt, és akkor Maléter telefonált .. személyesen Kopácsinak, a miniszter nevében.

Maléter: Először Királynak telefonált, amikor Király nem hajtotta végre, utána Kopácsinak. Hát a Király mint honvéd személy, Dudást, mint polgári személyt nem tudta volna letartóztatni, arra hivatkozhatott volna, -

Elnök: Dudás nem volt honvéd személy.

Maléter: Nem. Éppen ezért. A Király honvéd személy volt, tehát mondjuk, akkor már nem igen bízunk a Királyban, feltételeztük azt, hogy esetleg nem hajtja végre, erre biztonság kedvéért kértem meg utána Kopácsit, hogy -

Elnök: Telefonon.

Maléter: Kopácsit telefonon, sőt mind a kettőt telefonon.

Elnök: ~~Teljesen?~~ Mind a kettőt telefonon.

Kovács: Sőt, emlékszem határozottan, hogy ott a Nagy Imre szobájából történt a telefonálás, és Maléter azzal kezdte, hogy Nagy Imre nevében adom a parancsot. Ez így történt, erre határozottan emlékszem.

Nagy: .. szabad, elnök ur, hogy én telefonáltam-e vagy nem, .. én telefonáltam.

Elnök: Hát kérem, most ki telefonált?

Nagy: Elnök ur, Maléter mondta, hogy én hívjam fel .. /kiabál/

Elnök: Meg kell jegyezni, hogy az, hogy melyikük telefonált, amikor arról van szó, hogy az egyik állítása szerint ő akart telefonálni, de átadta Maléternek, aki úgy telefonált, hogy Nagy Imre nevében telefonálok, vagy pedig Nagy Imre személyesen telefonált, - ezt nem -

Nagy: Ugy emlékszem, - az történt, - Maléter mondta, hogy én telefonáljak, mert különben az ő szavára nem hajlandó - Nagy ... /hangzavar/ ...

Maléter: Nagy Imre akkori miniszterelnök is telefonált Királynak, és én is telefonáltam Királynak, .. hogy a Nagy Imre akkori miniszterelnökre hivatkoztam fel a Kopácsit, az viszont

16. oldal.

/1958. VI. 12./

szombaton délelőtt történt, mert szombaton délelőtt hívtam fel, Nagy Imrére hivatkozva a Kopácsit, pénteken este viszont baráti alapon .. nem volt jogom.

Elnök: Tessék, Kopácsi.

Kopácsi: Kérem, engem Maléter Pál hívott fel telefonon, azzal kezdte, Nagy Imre utasítására Király Bélát vegyem őrizetbe, illetve Dudás Józsefet vegyem őrizetbe.

Elnök: Mikor?

Kopácsi: Ez volt 3-án.

Elnök: Tehát szombaton.

Kopácsi: Ez mikor megtörtént, utána tényleg az aggálya. helyes volt, mert Király Bélával ilyen ..

Elnök: Köszönöm.

Maléter: Kérdésem van még Kovács vezérőrnagyhoz, emlékszik-e Ön arra a jelentésre, amit Király 3-án délelőtt tett nekem a Parlamentben, a lőszerbeadásokkal kapcsolatban? .. felelősségre vontam.

Kovács: Erre nem emlékszem, mikor történt. Arról tudok, hogy a 2-1 megbeszélésen, mikor Janzánál megbeszélést folytattunk, ott felmerült, hogy Király fegyvert adott ki az ellenforradalmároknak, amiről előzőleg nem volt szó, és ugyan engedélyt kért, hogy adhasson ki fegyvert, legyen neki engedélye, s .. engedély .. neki, de ekkor tudomásunkra jutott a fegyverkiadás. Én akkor azt javasoltam, hogy a miniszter Váradit bizza meg, hogy csak Váradi aláírásával lehet fegyvert kiadni, senki más ne adhasson ki senkinek fegyvert. -

Elnök: - Más kérdés nincs? - Akkor valóban befejezem a tanu kihallgatását, távozzon, köszönöm.

Szücs Miklós tanu kihallgatása, /az oldal végéig, kb. 4-5 perc./

11. MAGYAR
KÖZPONTI LEVÉLTÁR

17. oldal.

/1958.VI.12./

/Az elnök folytatja Szücs Miklós tanu kihallgatását, majd Szücs válaszol Maléter kérdéseire./

18. oldal.

/1958.VI.12./

/Egy darabig folytatódik Szűcs Miklós tanu kihallgatása és a kérdésekre válaszol./

/Utána Virág János kihallgatásával folytatja az elnök a tárgyalást. Virág felel az elnök kérdéseire./

19. oldal.

/1958.VI.12./

/Virág János tanu felel a kérdésekre./

Elnök: Nagy Imre kíván észrevételt tenni ?

Nagy: Igen, röviden a rányonatkozó résszel kapcsolatban. Annak idején, amikor Virág János tanu a küldöttséggel ott járt, nem tudom 24-én, vagy 25-én volt, de azt megelőzőleg engem biztak meg a küldöttségek fogadásával, de különben is a küldöttségek mind velem akartak beszélni.

Elnök: Igen.

Nagy: Való az, hogy a velük való beszélgetésnél nemcsak én, hanem körülöttem még más, a Központi Vezetőség részéről más elvtársak is résztvettek. Leigazoltattam őket, párttag-könnnyvel igazolták magukat. Kérdeztem, hogy mit akarnak ? Előadta Virág János, mert ő beszélt a nevükben, hogy Bajcsy-Zsillinszky uton 100-150.000-es tömeg áll és annak követeléseit hozta. Én - ez megfelel a valóságnak egnézetem, én azokkal kapcsolatban kezdtem el velük vitázni. Vlt ott egy csomó olyan kérdés, ami lényegileg abszolút nem fontos, ellenben volt egy döntő kérdés, ezt ő is említette többek között, ugye Varsói Szerződés stb. ez ellen én a leghatározottabban felléptem. Ezt megerősíti a Virág vallomása. - Amikor én rá akarok itt mutatni az a következő: nemcsak azt következtetett ezután, hogy Kádár azután üzent értem, hogy menjek fel, hanem ezt megelőzően az volt a kérdésük Virágéknak, hogy én tegyem lehetővé, hogy ez 100-150.000-es tömeg, nyugodtan, valahogyan hazamehessen. Erről itt nem beszélt a Virág. Most én azt mondtam, hogy várjon én felmegyek, Kádár hivatott és én ott fenn a Politikai Bizottságban előadom, hogy miről van szó, ott áll egy nagy tömeg, biztosítani kell a nyugodt, hazamenetelt. Ez azonban nem könnyű dolog, mert egyeztetni kell a stábbal, egyeztetni kell a szovjet parancsnoksággal stb. Ezt el is intéztük, és mondtam, hogy ezzel mehet vissza, hogy a tömegnek a szétoszlását biztosítjuk. Még abban állapotunk meg azt hiszem, hogy valami rádióban majd, hangszórokat, vagy miket tesznek ki az ablakokba, hogy a tömeg nyugodtan hazamehessen. Később is érdeklődtem és minden incidens nélkül, nyugodtan szétoszlott ez a tömeg, ez volt a .. -

Virág: Hát csak annyit, hogyha szabad, hogy ez a - arról volt szó, hogy 18 óra helyett 20 óráig elhalasztották a kilépési tilalmat. Ellenben ez ott történt nyomban mindjárt a szobában, nem tetszett akkor elmenni sehova sem, ott mindjárt nyomban egy papírra, azután vitték a rádióba bemondani, ugy hogy nem volt semmi különösebb. .../egyszerre beszélnek./

Elnök: Ezzel a differenciával, ezzel a különbséggel egyetért.

Köszönöm.

Nagy: Más észrevételem nincs.

/Virág a továbbiakban Maléter kérdéseire válaszol.//Kb. ez oldal feléig./

/Utána Meccserei János tanu kihallgatásával folytatódik a tárgyalás./

2o. oldal.

/1958.VI.12./

/A továbbiakban Mezőéri János kihallgatásával és Maléter kérdéseinek megválaszolásával folyik a tárgyalás./
